

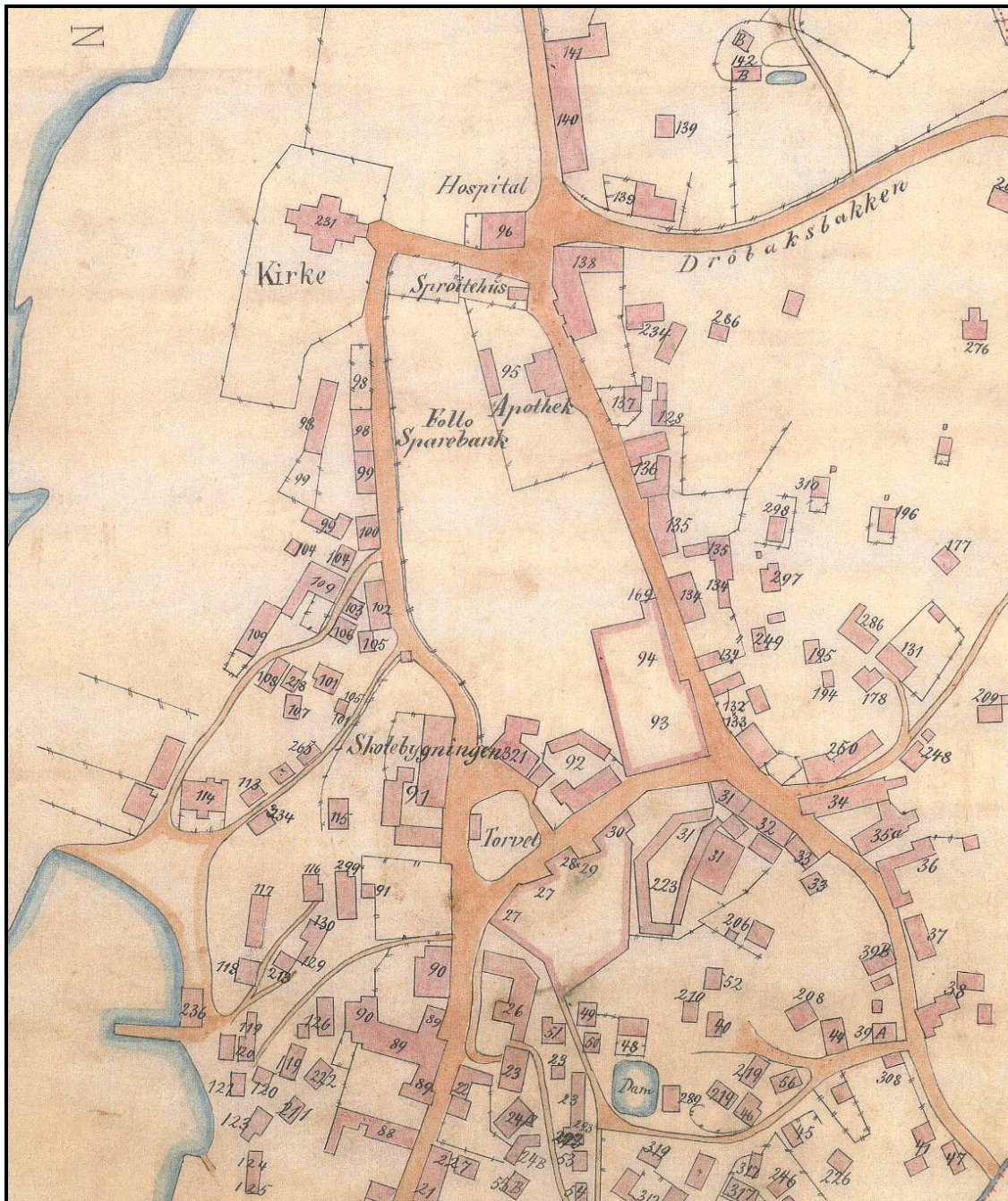

HANDELSHUSET, Drøbak

– en dokumentasjon og bygningsarkeologisk undersøkelse

Utført i perioden oktober – desember 2007 av Brand & Co. AS
ved arkitekt og bygningsantikvar David Brand.

På oppdrag fra Akershus fylkeskommune er Brand & Co. A.S., ved arkitekt og bygningsantikvar David Brand, engasjert til å dokumentere og utføre en bygningsarkeologisk undersøkelse av Handelshuset i Drøbak.

Kartutsnitt 1881 – Handelshuset er matr.nr. 92, nord for Torvet. (Frogn kommunearkiv)

HANDELSHUSET, Drøbak

En bygningsarkeologisk undersøkelse

Innhold:

Innledning

- oppdragets omfang og begrensninger s. 4

§1. Dagens situasjon

- eksteriør – generell beskrivelse s. 5

- interiør - beskrivelse rom for rom s. 16

§2. Tegninger

- oppmålingstegninger fra 1974 s. 33

- korrigerede plantegninger s. 37

- detaljene – bygningsdeler – profiler s. 37

§3. Fargene s. 45

§4. Tapetene s. 47

§5. Skriftlige kilder s. 58

Kart s. 63

Anleggets utviklingen s. 65

§7. Videre arbeid s. 67

§8. Vedlegg

- foto dokumentasjon 1.etasje

- foto dokumentasjon 2.etasje

- foto dokumentasjon Loft

- tegninger

INNLEDNING

Handelshuset i Drøbak, gnbr 86/87, er vedtatt foreslått fredet av Akershus fylkeskommune den 29.03.2007 med hjemmel i kulturminnelovens §22.4, jf§15.

Vedtaket gjelder hovedbygningens eksteriør og interiør, uthuset samt bakgården og hagen mot torget.

Formålet med oppdraget er å utarbeide et grunnlagsmateriale for den videre fredningsprosessen, og å gi en veiledning for fremtidig restaurering/istandsettelse.

Denne undersøkelsen omfatter kun hovedbygningen i henhold til avtalen med Akershus fylkeskommune og den tiden som var til rådighet. Det understrekes at undersøkelsen ikke er avsluttet og at det anbefales oppfølging før og under senere restaurering/istandsettelse/ombygging.

Handelshuset i Drøbak (tidligere Askautrudgården) er et komplekst bygg som har fått sin nåværende form hovedsaklig på begynnelsen av 1800-tallet. Fra da og frem til vår tid har det vært relativt få forandringer og husets historie viser seg å være noenlunde lesbar ved nærmere undersøkelser.

Anleggets orientering er nordøst- sørvest, men i denne rapporten er orienteringen betegnet nord-sør for å gjøre det mer forståelig.

BRAND & CO. AS
Arkitekt og bygningsantikvar David Brand
Fr. Nansensv. 38, 0369 Oslo
Tlf: 917 86 790
davibran@online.no

§1 DAGENS SITUASJON

EKSTERIØR

Denne undersøkelsen omfatter kun en visuell observasjon av anleggets eksteriør. Målet er å fange opp eventuelle forandringer som kan bidra til bedre forståelse av anleggets historiske utvikling i lys av den bygningsarkeologiske undersøkelsen av interiørene.

Sett fra Torget

Handelshuset har en dominerende og viktig plassering i Drøbak sentrum - i hovedgaten vis a vis Torget. Situasjonen og anleggets størrelse forteller om husets sentrale status i utviklingen av Drøbak som handelsstad.

Det er observert flere avvik fra oppmålingstegningene. Disse er belyst som notater på vedlagte tegninger.

Fasaden mot gaten (øst)

Gaten faller ned mot Torget og anlegget trapper ned tilsvarende.

Huset er, som sagt, orientert langs gaten som entrer Torget fra nordøst. Dette betyr at oppholdsrommene i huset vender østover.

Anlegget bærer preg av 17- og 1800-tallets storhetstid. Selve volumetet og proporsjonene minner om andre storgårder i området. Spesielt er det bratte taket med vipp veldig typisk for både distriktet og rokokkostilen. Men gatefasaden tilsier også at dette ikke er en ensartet bygning, men satt sammen av minst to bygningskropper, med hver sin symmetri. En nordre del med tre åpninger jevnt fordelt i begge etasjer, og en søndre del med midtgang markert med laftekasser hvor symmetrien er litt forskjøvet med en ekstra åpning i først etasje på høyre side. Disse to sammensatte bygningskroppene er tydelig adskilt med en bred laftekasse (dobbel vegg) og en forskjell i bakkenivået på grunn av nedtrapping forårsaket av fall i gaten. Høyre side av nevnte laftekasse viser også en liten høydeforskjell på lengden. Dette markerer forskjell i gulvnivået i det som opprinnelig var to rom bak fasaden, i begge etasjer. Panelet på fasaden skaper bevisst symmetri ved å unnlate markering av veggene. Laftenovene er sannsynligvis fjernet.

Handelshuset sett ovenfra, mot Torget

Taket viser også at det her er to bygninger som er satt sammen og ikke bygget samtidig. Det er en tydelig knekk i takets overflate ved overgangen mellom bygningsdelene, til tross for et forsøk å få taket til å løpe i ett med en gjennomløpende felles gesims.

Knekk i taket ved overgangen mellom bygningsdelene

Det som savnes på hovedfasaden er en skikkelig markering av et inngangsparti som er vanlig på den tiden huset ble bygget. Oppmålingen fra 1974 viser en inngang i midtgangen mot gaten. I dag er det et butikkvindu der som har kommet siden den gang. Spor etter en døråpning kan leses i panelet; det finnes til og med rester av et lampepunkt over. Men noen fin dekorert dør i rokokkostil har det tydeligvis ikke vært på Handelshuset.

Spør etter tidligere inngangsdør eller omramming med lampepunkt over.

Det eldste butikk, nederst mot Torget.

Fasaden mot nord.

Den nordre gavlen er påbygd og delvis dekket av en moderne, tilbaketrukket forretningsgård i en etasje. I de senere årene har hovedadgangen til Handelshuset vært gjennom dette påbygget via en skyvedør i R101a (se plantegning). Dette er også forklaringen på hvorfor den tidligere butikkdøren mot gaten nå er byttet ut med et utstillingsvindu.

I tillegg har det kommet et nytt butikkvindu i veggen mellom påbygget og gaten som ikke er med i oppmålingen av 1974.

Det finnes to vinduer til loftet i gavlen. Disse er begge 1700-talls to-rams vinduer, smårutete med tildels gammelt grønt glass.

Fasade mot nordøst

Mot sør finnes en liten hageflekk, vis a vis torgplassen. Hvordan hagen har vært beplantet eller brukt før i tiden vet vi foreløpig ingenting om.

Sett fra Torget

Det har ikke vært direkte adgang til hagen før senere i husets historie da den nåværende døren til hagen erstattet et vindu. Dette er bekreftet av spor i panelet etter en vindusåpning til høyre for døren. I tillegg finnes det et originalt vindu til venstre for døren som senere er blokkert både innvendig og utvendig. I dag er det plassert et kjøleaggregat i åpningen.

Fasaden på hovedbygget mot hagen har derfor opprinnelige vært symmetrisk med fire vinduer, to og to over hverandre.

I gavlen til loftet er det to 1700-talls smårutete vinduer med til dels gammelt grønt glass. (knf. fasade mot nord).

Mindre symmetrisk er ”påbygget” til venstre i fasaden. Dette er mest sannsynlig den eldste delen av anlegget og fasaden viser tydelig hvor kompleks sammenføyningen av de forskjellige bygningskroppene er på dette stedet. Laftekassene antyder mye om oppbyggingen. Det har sannsynligvis stått et ènetasjes hus med to vindusåpninger plassert symmetrisk i veggen mot sør og en forlengelse med sval mot øst. ”Svalen” har et enkeltrams vindu med 6 ruter og samme størrelse som loftsvinduene, mens de andre to vinduene i ”påbyggets” 1.etasje er to-rams empire vinduer med tre ruter i høyden.

Sørvest hjørne

Denne delen av huset er senere blitt forhøyet med en etasje; med et smalere rom hvor østveggen er plassert over det høyre vinduet i rommet under. Dette er et uvanlig trekk og underbygger teorien om et opprinnelige ènetasjes hus. 2.etasje har to vinduer. Den ene er plassert midt i rommet rett over det venstre vinduet i 1.etasje. Det andre er i en gang til høyre og rett over laftekassen til ”svalen” nede. Begge vinduene har samme utseende som de i 1.etasje, men virker for store og er plassert for tett opp under gesimsen.

Takløsningen er spesiell og opplagt et resultat av sammenføyningen med hovedbygget på et senere tidspunkt. Bygningene griper inn i hverandre på en bemerkelsesverdig måte som tyder på at ”påbygget” kom først.

Fasade mot gårdsplassen (vest)

Annen etasje på ”påbygget” er utkraget en stokks bredde mot gårdsplassen. Det finnes ingen umiddelbar eller logisk forklaring på dette. Heller ikke for de krokene som er jevnt fordelt langs skillbordet. Utkraging av 2. etasje er ellers kjent fra norske byer på 16- og 1700-tallet, men hovedsaklig langs gatefasaden. Det må også bemerkes at 2. etasje har en nyere paneltype mens 1. etasje har et eldre tømmermannspanel.

Utkraving av 2.etasje til ”påbygget”

Fasaden har tre laftekasser; en på hvert hjørne og en midt på veggen i 1.etasje som påviser den tidligere skilleveggen bak som nå er fjernet.

En to-fløys dør gir adgang til ”påbygget” fra gårdsplassen. Døren er en fyllingsdør med tre fyllinger i høyden typisk for første halvdel av 1800-tallet. Den har tilsvarende datering som empire vinduene på sør fasaden.

Plassert mer eller mindre rett over laftekassen til skilleveggen er et gammel 1700-talls vindu; to-rams med 2x4 ruter i høyde til dels med gammelt glass. Vinduet har samme størrelse som empire vinduene ellers i bygget. Dette er også plassert tett opp under gesimsen. Det kan være at vinduet er flyttet fra et annet sted og bør ses i forhold til de to lignende vinduene lenger bort på fasaden (til R103).

Ved siden av er det et nyere tilbygg i én etasje med inngangen til trapperommet. Dette er mest sannsynligvis bygd samtidig som trappen, rundt 1900 eller litt senere.

Mot gårdsplassen – tilbygg til trappen

Lenger mot venstre (nord) har fasadeveggen til kjøkkenet og rommet over to vinduer. Vinduene i 2. etasje er Handelhusets ”standard” korsvindu, mens i kjøkkenet er det moderne vinduer i eldre åpninger. Denne delen av fasaden er kledd med et grovt tømmermannspanel. Bruk av et mer simpelt panel mot bakgården i kontrast til hovedfasaden er ganske vanlig i 17-og 1800 talls bygninger, men hvor opprinnelige den er her er uvisst.

På taket er det to arker med hvert sitt smårutete vindu. Plasseringen er temmelig symmetrisk i forhold til bygningskroppen og i forhold til tidligere plassering mellom de to skorsteinene som var i mønet.

Fasaden mot gårdsplassen viser tydelig, i likhet med gatefasaden, to forskjellige bygningskropper på to forskjellige nivåer. Avtrappingen fra nord til sør er enda mer markert med opp imot 70 cm. sprang på grunnmurene. Et vertikalt brudd under laftekassen på den tverrgående dobbelveggen understreker situasjonen ytterligere.

Bruddet er midt under laftekassen og det er derfor utydlig hvilket av byggene som er det eldste.

Den nordre bygningskroppen er kledd med lokkpanel og har hatt en symmetrisk oppbygging med tre vinduer i hver etasje. Inntrykket er forkludret med det moderne forretningsbygget som er bygd inntil den gamle fasaden uten hensyn til vinduene. To av disse, i 1.etasje, er av de eldste på anlegget og opprinnelige på sin nåværende plassering. De tre vinduene i 2.etasje er ”standard” korsvindu.

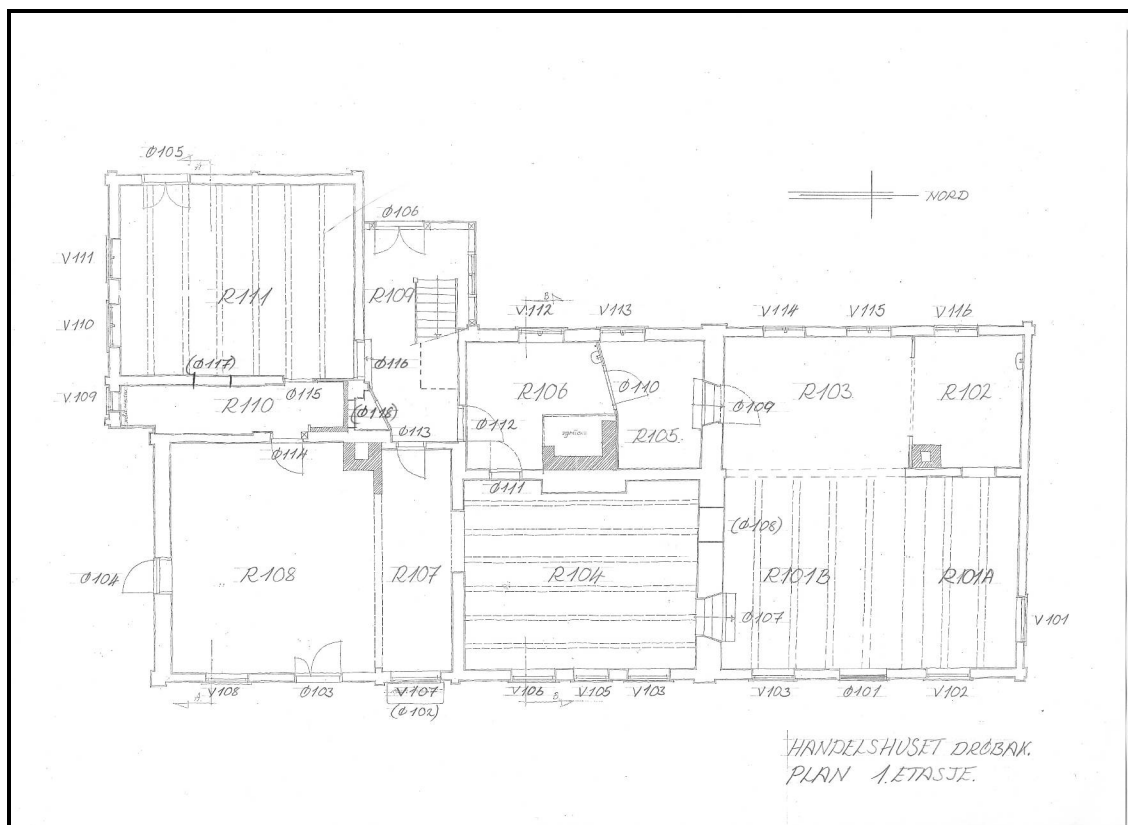

Moderne tilbygg på nordvest hjørne

INTERIØRENE

Interiørene har blitt ryddet betraktelig og en hel del rivningsarbeid har blitt utført i nyere tid. Alt som er blitt betraktet som "moderne" er fjernet og kastet. I tillegg er et par tømmervegger fjernet – se §2 korrigerede plantegninger og et hull mellom 1. og 2.etasje lagd i påvente av en ny trapp. Gulvet til storstuen i 1.etasje er fjernet helt. Mange lag med tapeter er revet ned av veggene i 2.etasje og nesten alle dørblander er borte.

1.etasje har vært innredet som butikk i mange år helt frem til nedleggelsen i forkant av den pågående rehabiliteringen. Alt av løst og fast interiør er fjernet fra tiden med handelsvirksomhet.

Rom 101a

GENERELT	<p>Mye tyder på at denne delen av anlegget, dvs. R101a og b, 102 og 103 med tilsvarende rom over har vært en selvstendig bolig – dobbel laftevegg skiller den fra resten av bygningen; lafteveggen mot R104 ser ut til å være malt på ”utsiden” (kalket) og de to eldste vindueene, V115 og V116, er på sine opprinnelige plasser mot bakgården. V117 er også en opprinnelig vindusåpning med nyere vindu satt inn.</p> <p>Bygningen har vært frittstående med synlig gavlvegg mot nord, de enetasjes forretningsbygget er bygget inntil etter 1974 (knf. oppmålingen)</p> <p>Rom 101 har opprinnelige vært to rom (101a og 101b). Et skille er markert i veggene og i himlingen med senere tilsatt bord og en murt pilaster mot brannmuren – i tillegg er både himlingen og gulvet på forskjellige nivåer i rommets to deler.</p> <p>Symmetrien i gatefasaden kan tyde på at butikkens dører og vinduer er plassert i tidligere åpninger tilhørende et opprinnelig bolighus.</p>
GULV	<p>Gulvbordene er sannsynligvis ikke opprinnelige.</p> <p>Gulvet i R101a er ca. 10cm. lavere enn det i R101b. Gulvet til R101a slutter forbi lettveggen som er fjernet.</p> <p>Obs! Fundamentet/vannbord på fasaden mot gaten viser en høydeforskjell motsatt av situasjonen inne.</p> <p>Det er markert slitasje fra jerndøren inn mot Ø107. Dette kan tyde på en dør før jerndøren.</p>
VEGG	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opprinnelige malt tømmer – lys grønlige-grå 2. Skarpkant vekselpanel. <p>Fotlistlisten er høy – 32cm., to-delt med feielist mot gulvet, men topplisten mangler. Fotlisten tilhører tømmerveggen i og med at panelet ligger litt utenfor.</p>
HIMLING	<p>Taket er et synlig bjelketak med glatt rupanel i samme retning som bjelkene, på tvers av rommet. Innlistingen til bjelkene er fjernet, men spor finnes mot taklist (skunking) mellom bjelkene på østveggen (ca. 2x4cm.)</p> <p>Den opprinnelige skunking, høyde = 12cm., finnes på nord og østveggene. Denne tilhører tømmerveggene – se Vegg over.</p>
BRANNMUR	<p>Brannmuren i rommet ser ut til å være av senere dato fordi både tømmerveggen og fotlisten løper inn bak muren. Brannmuren avsluttes med en kraftig list mot Ø107.</p>
VINDU	<p>Det er 2 stk. høye butikkvinduer av senere dato (se over Generelt). Vinduet mot nord erstatter sannsynligvis et tidligere vindu.</p>
DØR	<p>Jernskyvedøren (ikke nummerert) til forretningen ved siden av er av helt ny dato. Åpningen kan ha erstattet et tidligere vindu.</p> <p>Ø107 er en utvidet opprinnelig døråpning, beitski finnes mot nord, men mangler mot sør– dørblad og ramme mangler.</p>

ANNET	Da den opprinnelige rominndeling kan leses ut ifra spor på stedet, skal det være mulig å rekonstruere.
--------------	--

Rom 101B

GENERELT	Se R101a
GULV	Gulvet er sannsynligvis ikke originalt – det er nå jevne bord på 5x12.5 cm m/ not og fjær, på tvers av rommet. En to-fløys lem (73x90cm) ned til en kjelleren finnes i sør enden av rommet – se rev. Oppmålingstegninger. Det er ståhøyde i kjelleren og restene av en tretrapp finnes.
VEGG	1. Opprinnelige malt tømmer – gammel rosa. 2. Skarpkant vekselpanel Fotlist – se R101a. På den eksponerte tømmerveggen mot sør finnes en lavere opprinnelig 10cm høy fotlist. Veggen mellom R101b og R103 er fjernet i nyere tid og erstattet med en jernbjelke. Veggen var opprinnelig av tømmer.
HIMLING	Det er synlig bjelketak liggende øst-vest i rommet. Glatt rupanel lagt på tvers – spor etter langsgående sidelist i skunkingen på østre vegg. Opprinnelige skunkingsbord delvis intakte – dette hører til lafteveggen da vekselpanelet ligger litt utenfor. På den eksponerte tømmerveggen mot sør finnes det en opprinnelig taklist ca. 10cm. høy.
BRANNMUR	Spor etter en 15x63cm. brannmur som er fjernet er tydelig i gulvet. Denne ble fjernet før den murte pilasteren kom.
VINDU	Senere butikkvindu mot gaten som kan ha erstattet et tidligere vindu i boligen – se R101a.
DØR	Ø101 en senere butikk dør er fjernet og blokkert med plater på innsiden. Ø108 mellom R101b og R104 er en original åpning med synlige beitskier på begge sider. Åpningen er senere forhøynet 10-12 cm.
ANNET	En senere repostrapp er fjernet i rommets sørvestre hjørne. Den erstatter ikke en original trapp på samme sted. Åpningen gjennom tømmerveggene til høyre for Ø108 er en senere åpning som er fylt av et skap mot R104. Ø108 har vært et vindu – beitskier stopper ca. 80cm. over gulvet. Vinduet tilhører Bygning A i perioden før Bygning B ble bygget inntil. Det finnes uforklarlige spor hugget inn i bjelkene mot vest.

Rom 102

GENERELT	R102 har opprinnelige vært et kammers – delt fra R103 med et lettvegg. Spor etter den første lettveggen synes i himlingen. NB! takpanelet er gjennomgående. Mye tyder på at R102 og R103 opprinnelig har vært et rom.
GULV	Gulvet ligger på langs av rommet og er gjennomgående med R103. Bordene er av varierende bredde 13-15cm. Det ser ut som om gulvet ligger på sitt originale nivå i forhold til tømmerveggene og kan derfor være samtidig.
VEGG	1. Malt tømmer som R103 2. Vekselpanel. Lettvegg mot R103 er fjernet bortsett fra et lite stykke mot ytterveggen – påmontert ”midlertidig” strømforsyning. Høy fotpanel- denne tilhører tømmerveggen og går bak brannmuren.
HIMLING	Vekselpanel – som vegg. Himlingen har vært gjennomgående med R103, men er nylig saget over ved skilleveggen. Taklisten er 5cm høy og tilhører tømmerveggene.
BRANNMUR	Pipeløp og brannmur er bygd av smale, gule mursten av tidlig 1800-talls type. Det ser ut til at lettveggen og brannmuren er samtidige.
VINDU	Ø117 er et nytt vindu i gammel åpning – uten rammer.
DØR	Ø107 – se R101a. Ø109 *****
ANNET	R102 er senere brukt som vaskerom, med innlagt vann, utslagsvask, nyere vaskeservant og veggmontert varmtvannsbeholder

Rom 103

GENERELT	På grunn av V115 og V116 er det mulig å datere R103 til slutten av 1700-tallet eller tidlig på 1800-tallet. Disse er samtidige som de malte tømmerveggene. Rommet har ikke hatt synlige bjelker i taket.
GULV	Se R102
VEGG	1. Malte tømmervegger – lys blå. 2. Vekselpanel som R101a. Vegg mot R101 er fjernet, erstattet av jernbjelke. (Det har sannsynligvis vært en dør, muligens sentrert, mellom R101a og R103).
HIMLING	Takbjelkene er ubehandlet og har aldri tidligere vært eksponerte. Himlingen er fjernet, men spor forteller om et slett himlingsbord som har vært hvitkalket i første perioden. Himlingen har vært gjennomgående med R102.
BRANNMUR	Må undersøkes nærmere.
VINDU	Husets eldste vinduer – originalt smårutete. Vinduene er samtidige som de malte tømmerveggene fra den første perioden – senere utført mot vekselpanelet.

DØR	Ø109 er en original åpning i tømmerveggen til R105 – smuget er utført til å tilpasse det senere panelet og det er spor etter en gerikt på selve tømmeret.
ANNET	

Rom 104

GENERELT	R104 har opprinnelig vært et staselig og viktig rom i huset. Utstyr som ornamental brannmur (anleggets eneste), høy brystningspanel og vegger kledt med malt strie har gitt rommet høy status før i tiden. Mye tyder på at rommet har hatt et rokokko preg.
GULV	Gulvet er fjernet – omfundamentering foretatt. Grunnen til arbeidet er ukjent, enten på grunn av råte eller til stabilisering er mest sannsynlig. Det opprinnelig gulvet har stått ca. 80cm. under overkant av brystningen.
VEGG	Grovsaget rupanel dekket med malt strie – lys grålig grønn, penselstrøket limfarge. Tømmerveggene bak strien er ubehandlet. Høy brystningspanel (ca. 80 cm.) – topplisten mangler delvis, men ødelagte rester finnes i rommet. Det finnes spor etter en ca. 4cm høy feielist, som er borte. Åpningen i veggen i det nordvestre hjørne er ikke opprinnelig. Den har vært innredet som et skap mot R104 på et tidligere tidspunkt.
HIMLING	Synlige bjelker med glatt rupanel imellom – hvitkalket. Bjelkene har en avrundet ”1700-talls” profil. Bjelkene er lagt i en nord-sør retning, på langs av rommet, dette til tross for at rommet er nesten dobbelt så langt som det er bredt. Taklisten /skunkingsbord er intakt, bortsett fra en 3cm. høy bunnlist som mangler.
BRANNMUR	Brannmuren er et praktfullt eksempel på sent 1700- eller tidlig 1800-talls. Den er mest sannsynlig original i rommet og samtidig med brystningen som slutter inn til den.. Hele brannmuren heller utover i rommet – toppen er ca. 5cm. ut av lodd, men det finnes få tegn til svekkelse eller sprekker. Det kan tenkes at effekten er bevisst.
VINDU	V104, 105 og 106 er senere innsatte butikkvinduer – muligens med tilsvarende plassering som tidligere vindusåpninger fordi brystningen er skåret over og har vært gjennomgående. I tillegg finnes det spor etter en tidligere vindusgerikt på høyre side av det nordlige vinduet.
DØR	Ø110 mot midtgangen R107 er utvidet mot øst med ca. 37cm. og forhøyet med 20-25cm. Den opprinnelige døren har vært ca. 130 cm bred – tydeligvis en to-fløys dør. Karmen sitter fremdeles i veggen mot vest. Ø111 er en original åpning, men senere forhøyet. Karmen er fremdeles på plass mot sør, men resten og dørbladet mangler. Spor

	tyder på en 5.5cm bred gerikt.
ANNET	I åpningen i tømmerveggene i det nordvestre hjørnet er det spor etter maling på "utsiden" av tømmerveggen til R101b – dette tyder på at den nordre delen av anlegget en gang i tiden har vært frittstående og at resten av anlegget mest sannsynlig "vokste" mellom denne og bygningen i det sørvestre hjørnet – R111 og R211. Rupanelet har flere steder blitt utført med listbiter med en dobbel skarpkant profil.

Rom 105

GENERELT	R105 og R106 har opprinnelige vært ett rom. R105 var sannsynligvis avdelt rundt år1900. R105/106 er betraktelig lavere enn rommene ved siden av, dvs. R103 og R104. Hvorfor dette er sånn er ukjent.
GULV	Slitt, ganske smale bord, neppe det originale tregulvet. Gulvet er gjennomgående i R105 og R106.
VEGG	1. Tømmerveggene er ubehandlet, men kan ha vært synlige i den første perioden fordi vekselpanelet ligger "utenfor" taklisten/skunkingsbord. 2. Vekselpanel mot vest og delvis mot nord. Lettveggen – falspanel. Brystpanel. Senere lettvegg mellom R105 og R106
HIMLING	Synlige bjelketak med vekselpanel og skunking – hvitkalket.
BRANNMUR	Se R106
VINDU	Nyere vinduer - i gamle åpninger?
DØR	Ø110 ny åpning i senere lettvegg – dørblad mangler.
ANNET	Bak gruen er veggene rappet med senere "oljeduks"-tapet.

Rom 106

GENERELT	Gammel kjøkken med grue – direkte adgang til Gangen R109 og derfra til bakgården.
GULV	Slitt tregulv – se R105
VEGG	Glatt, malt rupanel – spor etter hyller i SØ hjørne mellom Ø111 og Ø112.
HIMLING	Synlig bjelketak med vekselpanel – hvitkalket.
BRANNMUR	Gammel grue med senere vedfyrt kjøkkenovn. Kan være pusset senere mot veggen til R105.

VINDU	Nyere i gamle åpninger? Spor etter evt. beitskier må sjekkes.
DØR	Ø112 er 1700-talls, men med 1800-talls hengsler – se oppmåling 1974.
ANNET	Alvorlige setningsskader på sidevengen til gruen. Midlertidig toalett innredet i det sørvestre hjørnet.

Rom 107

GENERELT	Opprinnelig midtgang fra gaten til bakgården.
GULV	Et nyere gulv lagt på tvers av rommet. Gulvet med bjelkelaget ligger rett på bakken.
VEGG	Veggen mot R108 er fjernet – saget over inntil R109. Denne tømmerveggen har vært gjennomgående ved siden av pipestokken i R108. Veggene er kledd med vekselpanel med en tidlig 1800-talls rund profil. Panelet løper bak tverrveggen til R109 som er senere og av bindingsverk. En høy fotplis og taklist er sannsynligvis samtidige med panelet. En laftekasse fra veggen mellom R104 og R106 har vært synlig i rommet.
HIMLING	Himlingen er av grove, glatte bord – delvis malt/hvitkalket. Det hele virker tilfeldig og er neppe opprinnelig.
BRANNMUR	Det har ikke vært brannmur i rommet.
VINDU	V107 (Ø102) er et moderne butikkvindu og erstatter en tidligere dør fra gaten – se oppmålingstegning fra 1974. Det er naturlig å finne en dør her tatt i betraktning planløsningen med midtgang.
DØR	Karmen til Ø110 er foret ut for å tilpasse panelet. Ø102 sin opprinnelige inngangsdørplassering er nå erstattet med et butikkvindu – se pkt. over. Ø113 mellom R107 og Trapperom R109 er en utvidet åpning. Opprinnelige har det vært en smalere og lavere døråpning. Dørblad(ene) mangler.
ANNET	Det tilfeldige preget på rommets himling kan muligens tyde på at en trapp har gått her tidligere mellom 1. og 2. etasjer.

Rom 108

GENERELT	R108 har vært et praktfullt rom med vinduer både mot øst og sør.
GULV	Gulvbjelkelaget ligger rett på bakken – råte flere steder. Gulvbordene er ikke originale da de slutter forbi veggen mot R107 som er fjernet

	senere.
VEGG	Rommet har muligens aldri hatt synlig tømmer og er kledd med en tilfeldig blanding av delvis malte (kalket) og umalt grovt rupanel. Partiet under stolbenkhøyde ser ut til å være senere – muligens skiftet ut pga. råteskader. Obs! Her finnes et gjenbrukt bord med malt sen 1700-talls eller tidlig 1800-talls dekorasjon. Rester av et tidlig 1800-talls tapet er funnet klistret direkte på veggene mot sør og vest. Det har muligens vært en høy brystning eller fotpanel i rommet som er fjernet senere.
HIMLING	Himlingen er av tilfeldig, glatt rupanel, delvis kalket, delvis umalt. Mye tyder på at flere av bordene i taket er gjenbrukt. Det finnes et parti med nye bord mot pipestokken. Taklisten er fjernet og formen er ukjent.
BRANNMUR	En ”nyere” pipestokk bygd inntil det nordvestre hjørnet og mot nordveggen som er fjernet. En eldre brannmur ligger innmurt – jernrør i veggen.
VINDU	Et senere høyt butikkvindu V108, er å finne i østveggen mot gaten. Dette erstatter muligens et mindre vindu av tilsvarende bredde. En original vindusåpning finnes i det sørvestre hjørnet av rommet. Karmen er gjemt bak senere tapetlag og vinduet er blokkert mot utsiden. Obs! Det første tapetet er klistret på vinduets karm, dvs. bak en gerikt som er borte.
DØR	Ø103 er en senere innsatt butikkdør som muligens erstatter et tidligere vindu. Ø104 er en moderne dør i en eldre åpning. Beitski finnes på den ene siden.**** En dør her ville hatt direkte adgang til hagen utenfor mot torget.
ANNET	En dør mot hagen Ø104, tyder på at hagen var et integrert element i huset i en senere periode. Denne erstatter en tidligere vindu; spor er å finne på utvendig kledningen.

Rom 109

GENERELT	Trapperommet fra gårdsplassen er tydeligvis et påbygg. På et eller annen tidspunkt har adgangen til dagens trapp og 2.etasje vært her fra gårdsplassen. R109 er betydelig bygd om opp gjennom tiden.
GULV	Nyere. Slitt.
VEGG	Forskjellige panel som kan tyder på forskjellige stadier – må undersøkes nærmere. Vekselpanel med avrundet profil og høy fotpanel på sørveggen. Fotlisten fra R107 er gjennomgående inntell trappen. Nord og vest veggene av upanelte reisverk.
HIMLING	Vekselpanel
BRANNMUR	Ingen

VINDU	Ingen
DØR	Ø106 1900-talls fyllingsdør. Ø112 - se R106 Ø116 – se R211 (Ø118) bak hjørneskapet finnes karm til en dør som tidligere ga adgang til R110
ANNET	Trappen ser ut til å være fra rundt år 1900. Fotlisten i R107 fortsetter helt til trappen i R109.

Rom 110

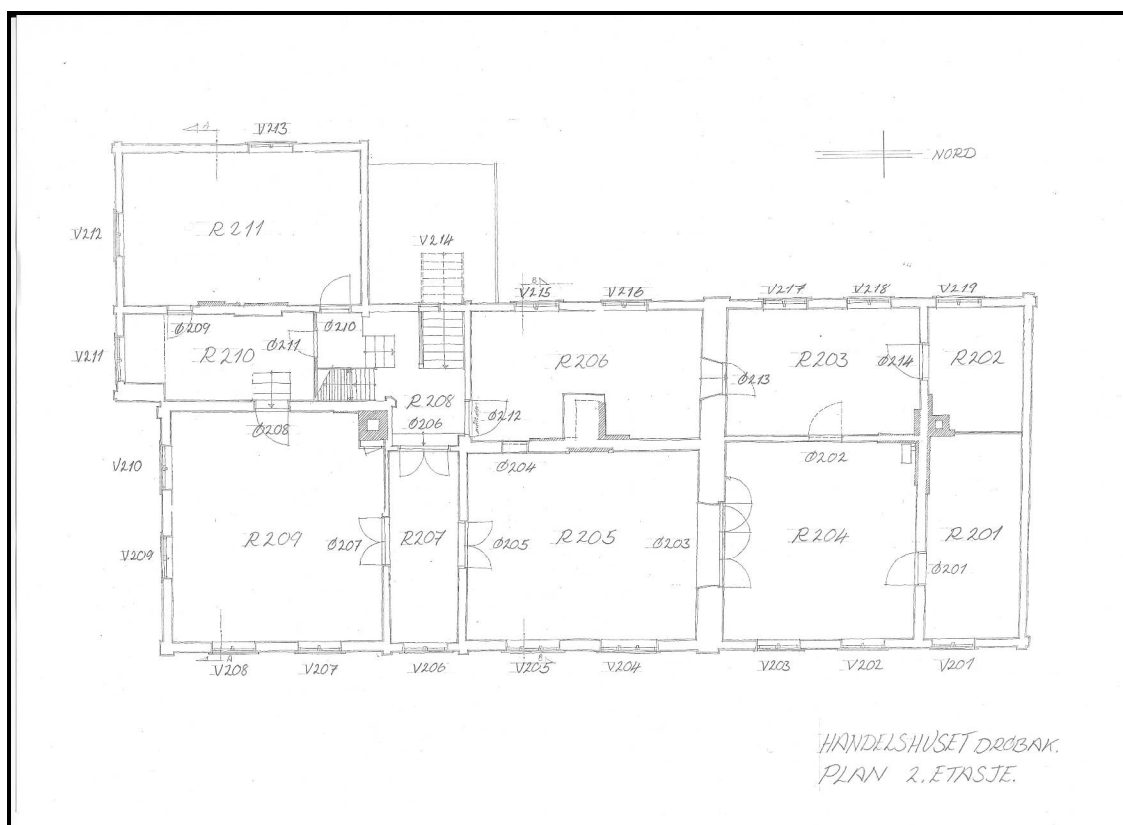
GENERELT	Opprinnelig sval, senere en gang etter ombyggingen i 1800-tallet. Tilhører det eldste bygning (R111)
GUL	Gulvet er av senere dato.
VEGG	Synlige tømmer – vestre veggen tydelig eldre enn østre veggen. Sørveggen kan være gjennomgående fra sørveggen til R111 – se foto 110-6. Flere spor etter ”skråstiver” – se foto 110-5.
HIMLING	Veksel panel – brede bord.
BRANNMUR	Brannmuren i enden av gangen mot R09 er senere – hører sammen med pipeløpet i R108 – foto 110-7.
VINDU	1700-talls med innvendig skodde. Knf. vinduene på Loftet.
DØR	(Ø117) blokkert opprinnelig døråpning. Ø115 Ombygd område -
ANNET	Det har vært en dør fra R110 og inn til R109 – i dag er den skjult bak i skråskapet i R109. Det har vært en dør inn til R111 litt over 2m fra sørenden av gangen. Døråpningen er 90x160cm.

Rom 111

GENERELT	Sannsynligvis det første bygning på stedet – kan være fra før 1750. (Knf. ”Skriftlige Kilder”) Opprinnelig to rom med laftet skillevegg. Rommet har meget lav høyde.
GULV	Senere – etter fjerning av lettveggen.
VEGG	Synlig tømmer og tildels 1700-talls panel? - rest av en taklist tilhørende tømmerveggen.
HIMLING	Bjelketak med tømmermannspanel.
BRANNMUR	Ingen
VINDU	Ø og Ø er av sen-empire type – 2 rams med 3 ruter i høyden. Det er usikkert om plassering for disse er opprinnelig, men lysmålet er det samme som vinduene ellers i huset.

DØR	Ø105 er en fyllingdør fra midten av 1800-tallet. Ø116 er en labankdør med 1700-talls gerikt.
ANNET	Spor i bjelken innenfor Ø105 etter stige til 2.etasje – se foto 111-10. Svilstokken er erstattet med betong mot sør. Det er kjeller under hele rommet. Nærmere undersøkelse av rommet er ønskelig.

2.etasje

Rom 201

GENERELT	Rommet er opprinnelig som innredet på begynnelsen av 1800-tallet. Mest sannsynlig har rommet vært et sovekammers i første tiden.
GULV	Gulvet er originalt. Fotlist med toppliste er originalt.
VEGG	Veggene er kledd med grovsaget rupanel på ubehandlet tømmer. Den første tapetet, som er fra begynnelsen av 1800-tallet, er klistret rett på panelet. Taklisten er original.
HIMLING	Himlingen har et vekselpanel av typen felles for 2. etasje. Opprinnelig hvitkalket, senere oljemalt og er i dag i dårlig forfatning og flasser.
BRANNMUR	Brannmuren ser ut til å være opprinnelig. Den har en feieluke montert opp under taket.
VINDU	V201 er et 2-fags vindu som sannsynligvis er opprinnelig – dvs. karmen, men rammene kan være senere. Vinduet har en original gerikt, gjæret i hvert hjørne.
DØR	Ø201 er en opprinnelig døråpning – se beitski. Dørblad mangler.
ANNET	En gammel sikringstavle av marmor er montert på vestre vegg ved siden av brannmuren. På et senere tidspunkt er det vært montert vannopplegg i det nordvestre hjørnet til en vask.

Rom 202

GENERELT	R202 er et lite kammers mot bakgården.
GULV	Gulvet er originalt – senere sparklet og teppelagt (fjernet).
VEGG	Veggene er kledd med grovt rupanel. Det første tapetet er klistret direkte på panelet. Veggen mellom R202 og R201 er en lettvegg med rester av det eldste tapetet. Rommet har en høy fotlist.
HIMLING	Himlingen har et vekselpanel som R201.
BRANNMUR	Brannmuren er sannsynligvis samtidig med resten av rommet, dvs. ombygd på begynnelsen av 1800-tallet. Den lave sidevingen har muligens kommet senere.
VINDU	V219 er et moderne 2-fags 2-rams vindu som erstatter et tidligere vindu med samme størrelse som i R201.
DØR	Ø214 er opprinnelig med rommets innredning – dørblad mangler. Den har åpnet utover mot R203.
ANNET	

--	--

Rom 203

GENERELT	Lettveggen mellom R203 og R204 er senere. Fotlisten løper bak lettveggen (mot sør). Mye tyder på at R203 og R204 opprinnelig har vært ett stort rom. Det første tapetet i begge rommene er det samme – det er også samme mønster som i R205. Det ser ut til at R205 og R203/204 opprinnelig har hatt samme funksjon og lignende utseende/utstyr.
GULV	Gulvet er av brede, tykke bord med løs fjær, sannsynligvis opprinnelige – knf. R204.
VEGG	Veggene er av tapetsert grov rupanel. Rommet har en høy fotlist. Obs! Fotlisten løper bak lettveggen mellom R203 og R204 som understreker teorien om at R203 og R204 opprinnelig har vært ett stort rom.
HIMLING	Himlingen har et vekselpanel som R201. Obs! himlingen er malt over lettveggen.
BRANNMUR	Brannmuren er sannsynligvis bygget om – knf. senere lettvegg – det er brukt smale, gule sten av tidlig 1800-talls type. *****
VINDU	V217 og V218 er 2-fags vinduer som sannsynligvis er opprinnelig –dvs karmen, men rammene kan være senere. Vinduene har original gerikt, gjæret i hvert hjørne.
DØR	Ø202 tilhører den senere lettveggen – kun åpningen er igjen. Ø213 er plassert i den nordre laftveggen og har åpnet inn mot rommet. Gerikten *****
ANNET	Hvis rommene R203 og R204 har vært ett stort rom har en brannmur mot den nordre vegg ikke vært sentrert.

Rom 204

GENERELT	R204 og R203 har vært ett stort rom – se Rom 203 over. Da har R204/203 fungert som en praktstue i forlengelse av R205.
GULV	Gulvet er av brede, tykke bord med løse fjær. Det er nylig skjært ut for en repostrapp i det sørvestre hjørnet.
VEGG	Se R203. Rester av det samme tidlige 1800-talls tapetet, med øvre og nedre bord, som er funnet i R205 er også funnet her. Den høye fotlisten er den samme som i R203.
HIMLING	Himlingen har et vekselpanel som R201. Taklisten er som i R203.
BRANNMUR	Se R203 over.
VINDU	V202 og V203 er nye og erstatter eldre vinduer av samme størrelse.

DØR	Ø202 se R203. Ø203 er i dag en bred åpning som på oppmålingen fra 1974 er vist med 3 dørblad – disse er borte. Spor i terskelen tyder på at åpningen opprinnelig har vært smalere – kanskje som Ø205.
ANNET	

Rom 205

GENERELT	R205 har vært en praktstue, kanskje det viktigste rommet i 2. etasje. Rommet er symmetrisk med brannmur midtstilt vis a vis vinduene mot gaten og med brede åpninger en filade med rommene ved siden av (R204 og R207).
GULV	Brede, tykke bord med løse fjær – knf. R204. Obs! Bordretningen er nord-sør - knf. bjelkene R104.
VEGG	Veggene er tapetsert på grov rupanel. Flere lag med tapeter er fjernet – i dag er det rester av tapet nr.2 - et beidemeier tapet fra 1830-40 årene på alle vegger. Det første tapetet finnes mange steder på veggene – en bunntapet i rosa med en kraftig, mangefargete øvre bord og ditto nedre bord.
HIMLING	Et veksler panel som i R204. Taklist er komplett.
BRANNMUR	En flat brannmur plassert sentralt på inneveggen mot vest. Her må det ha vært en mer storslagen jernovn enn den som er i dag.
VINDU	V204 og V205 er 3-fags vinduer fra omkring 1900. Gerikten og solbenken er samtidig. Disse er sannsynligvis erstatninger for tidligere 2-fags vinduer som ellers i huset.
DØR	Ø204 er en smal original døråpning til R206. Belistning er original, men dørblad mangler. Døren har åpnet inn til R205. Ø205 er en original åpning en filade med Ø203 og Ø207 mellom stuene. Den har vært en to-fløys dør, men dørbladene mangler. Døren har åpnet fra midtgangen inn til R205.
ANNET	

Rom 206

GENERELT	R206 ligger over kjøkkenet i 1. etasje og er et enkelt utstyrt rom, sannsynligvis brukt til anretning eller lignende. Rommet er senere blitt delt i to – spor etter lettvegg i himlingen og på brannmuren – fjernet i dag. *****
GULV	Brede malte bord. Spor etter hjørneskap i det sør-vestre hjørnet. Nye bord finnes fra hjørneskapet og til den tidligere lettveggen, bredde 84cm og 50cm fra ytterveggen.

VEGG	Enkelt vekselpanel. En senere 9 cm lettvegg er fjernet. Den høye fotlisten er opprinnelig i rommets sørlige ende. Fotlisten i nordenden er litt lavere. En pilaster mellom vinduene kan tyde på en tidligere skillevegg.
HIMLING	Enkelt vekselpanel som på veggen. Taklisten er opprinnelig rundt hele rommet.
BRANNMUR	Rommet domineres av pipestokken mot østre veggen. Pipen skråner og avsmales mot taket. Den fortsetter på loftet som den eneste som er igjen av tre originale piper plassert i husets møne.
VINDU	V215 og V216 er 2-fags 1800-talls vinduer som de fleste i 2.etasje. Belistningen er samtidig.
DØR	Ø204 – se R205. Ø212 er en opprinnelig tidlig 1800-talls åpning. Dørbladet, som åpnet inn i rommet fra Trapperommet, mangler. Ø213 har en skrå nisje gjennom en dobbel laftevegg – se R203.
ANNET	

Rom 207

GENERELT	R.207 er den eneste rommet med pussete vegger og virker fremmed til tross for at det sannsynligvis er samtidig med resten av interiørene i 2.etasje.
GULV	Eldre tregulv i øst-vestlig retning. Fotlisten er samtidig med resten av rommet.
VEGG	Malt rabbitzpuss som ser ut til å være opprinnelig. Mye setningsskader over vinduet og på sideveggene. Fotlisten er 21.5 cm. høy med profillist på toppen og feielist. Det finnes ingen fotlist på veggen ut til R208. Veggen med Ø206 er en lettvegg med glatt rupanel og har sannsynligvis kommet senere.
HIMLING	Vekselpanel i nord-sørlig retning med ”standard” profil som ellers i 2.etasje. Taklisten er et skarpkantet bord 17.5 cm. med en liten skarpkantprofil nederst.
BRANNMUR	Ingen
VINDU	V206 er et korsvindu komplett med original gerikt. Både gerikten og midtposten er mer forseggjort enn de andre ”standard” vindu i 2.etasje.
DØR	Ø206 er en to-fløys kraftig ytterdør med 3 fyllinger i høyden. Den øverste er senere byttet ut med glass. Døren er fra siste halvdel av 1800-tallet.

	Gerikten til Ø207 er rillete Louis Seize stil.
ANNET	

Rom 208

GENERELT	Rommet er et resultat av sammenføyningen mellom den eldre delen R210 og R211 og hovedbygningsskroppen, R208 er rommet hvor anleggets forskjellige nivåer møtes ved trappen opp fra 1.etasje, 4 trinn ned til R210 og bratt trapp opp til loftet. Se bildetekster.
GULV	Tregulv, litt tilfeldig.
VEGG	Tildels synlig tømmer, tildels panel. Vegg mellom R208 og R210 er en lettvegg med samtidig Ø211.
HIMLING	Veksel panel
BRANNMUR	Ingen
VINDU	V214 er moderne – uvisst om det sitter i en gammel åpning.
DØR	Dør til loftet er en gammel labankdør plassert på trappens sjette trinn. På innsiden finnes spor etter en gammel, muligens 1700-talls, utenpåliggende lås.
ANNET	

Rom 209

GENERELT	R209 har en gang vært et staselig rom med dagslys fra to sider, øst og sør. Det er det eneste rommet med strukket lerretstak.
GULV	Eldre tregulv i øst-vestlig retning. Gulvet er senere sparklet for et belegg som nå er fjernet.
VEGG	Grov rupanel med tapet. Flere lag med tapeter er fjernet fra rommet ned til et blått Biedemeier tapet. Det er funnet rester av et tidligere empire tapet, bord oppe og nede. Videre undersøkelse er ønskelig for å finne det opprinnelige tapetet.
HIMLING	Himlingen er strukket med lerret og malt. Taklisten er en stor hulkil som er unik i huset. Den er samtidig som den eldste empire tapetresten. Midt på taket er det kommet en jugendstil rosett som må tilhøre en senere periode samtidig med et av tapetlagene som nå er fjernet.

BRANNMUR	Pipeløp og brannmur er originale. Det har vært vedovn i rommet. Bygget inntil pipeløpet er det rester av et skap som bl.a. har skjult feieluke. Skapet ser ut til å være originalt, men er delvis revet.
VINDU	Alle fire vinduer, V207, 208, 209 og 210 er kors-vinduer med detaljer som V206, men her med solbenk.
DØR	Ø207 er en to-fløys dør enfilade med resten av rommene mot gaten. Dørbladene mangler. Ø208 er en senere døråpning – dørblad mangler.
ANNET	

Rom 210

GENERELT	R210 er en gang som kan har vært en sval tilhørende 2.etasje til det eldste bygning. Den er bredere enn ”sval” i 1.etsaje.
GULV	Dekket av et senere belegg.
VEGG	Synlig tømmer. Vestveggen er bygget på i høyden. Veggen mot nord er et senere lettvegg.
HIMLING	Rommet er åpent til Loftet.
BRANNMUR	Mot vestveggen – se R211
VINDU	V211 er et empire vindu som er kommet med integreringen med resten av anlegget.
DØR	Ø209 er et senere innsatt dør. Ø211 tilhører lettveggen.
ANNET	R210 sammen med R211 bør undersøkes nærmere.

Rom 211

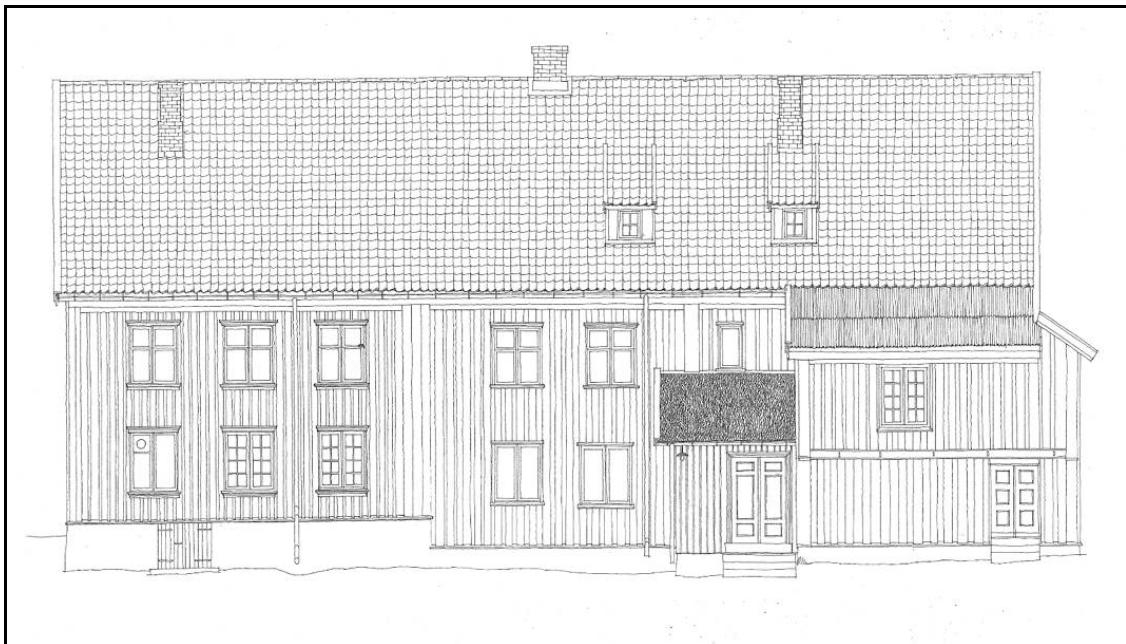
GENERELT	2.etasje i det eldste bygningen som kan være litt yngre enn 1.etasje – knf. utkraging mot vest. Skilleveggen som er vist på oppmålingstegning er fjernet.
GULV	Gulvet er senere og kommet etter stigen fra 1.etasje ble fjernet.
VEGG	
HIMLING	Det har vært et synlig bjelketak som er fjernet ved integreringen med resten av anlegget. Spor finnes i østveggen på et lavere nivå enn nåværende bjelkene. Himlingen er fjernet og bjelkene er sterk preget av råte – senere lasket

	og forsterket.
BRANNMUR	Spor av et brannmur er synlig på østveggen – undersøkes nærmere.
VINDU	Ø212 er et empire vindu. Ø213 er et 1700-talls vindu.
DØR	Ø209 er senere innsatt og høyere enn spor etter det første bjelkene. Det kan ha vært en lavere dør før. Ø210 er en labank dør som også har kommet senere og muligens erstatter et vindu – bitski slutter 175 cm. over nåværende gulv.
ANNET	

§2
TEGNINGER
Oppmålinger fra 1974

FASADE MOT GATEN

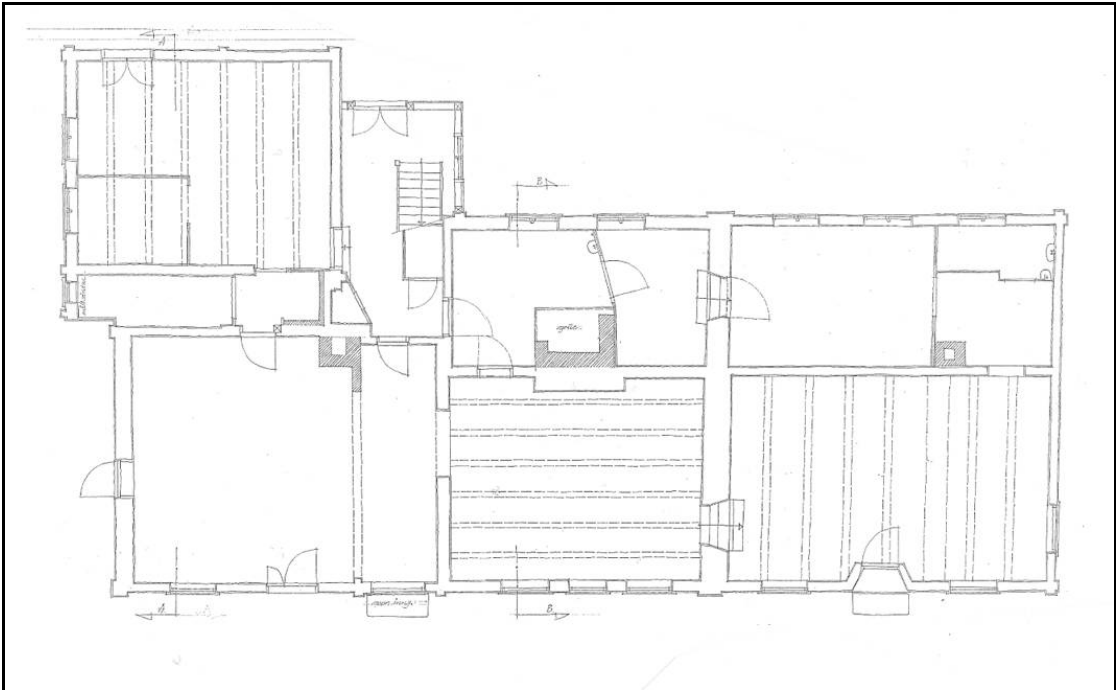

FASADE MOT GÅRDSPLASSEN

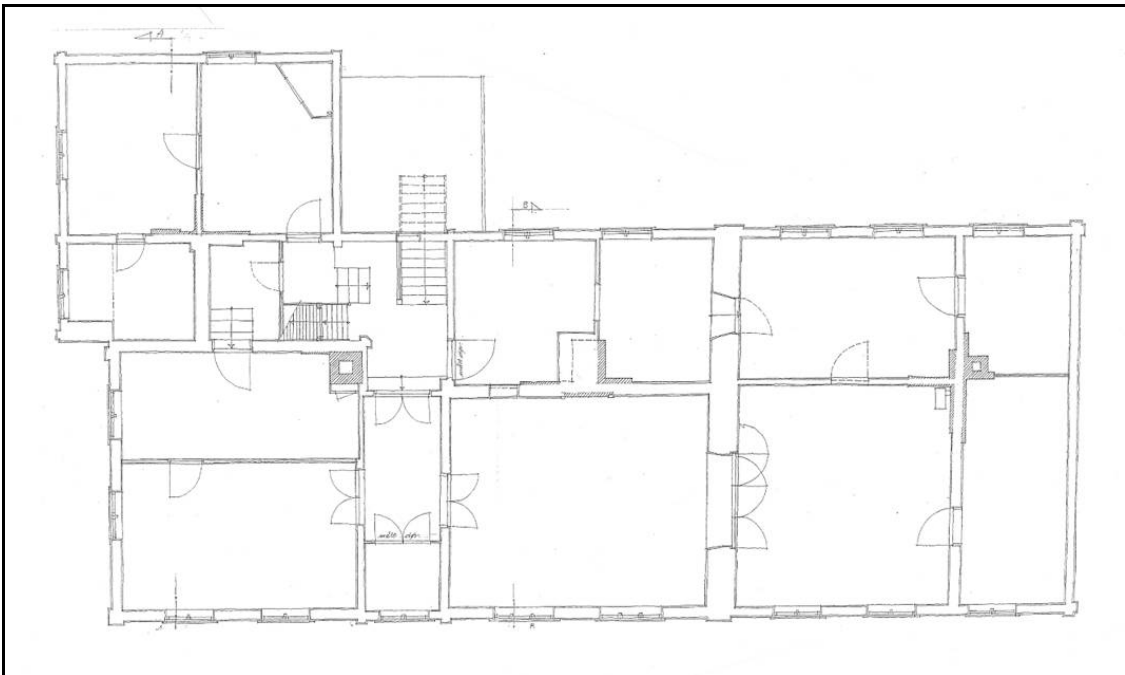

FASADE MOT TORGET

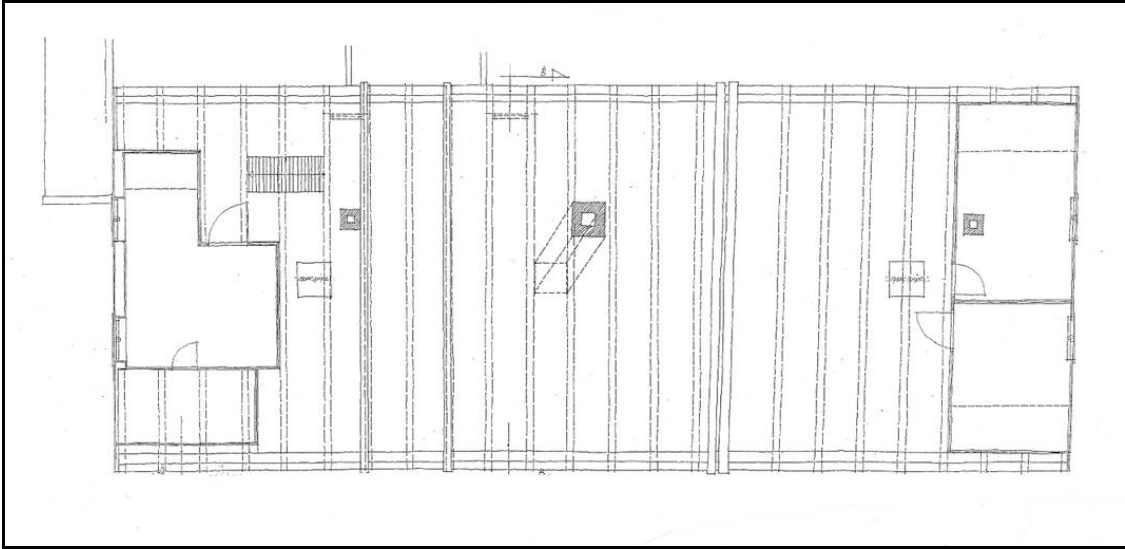
FASADE MOT NABO (NU DELVIS DEKKET AV NYBYGG)

FØRSTE ETASJE

ANNEN ETASJE

LOFT

SNITT A-A

SNITT B-B

Siden oppmålingen ble utført av arkitekt Berent A. Moe i 1974 er det blitt gjort flere forandringer på huset. De aller fleste av disse forandringene er skjedd nylig under nåværende eiers opprydding i påvente av ombyggingen. Alle lettvegger er fjernet bortsett fra skilleveggen på kjøkkenet. Hvor gamle eller originale disse veggene var, er det nå umulig å si med sikkerhet. I tillegg er de alle fleste dører fjernet, mange til og med med karm.

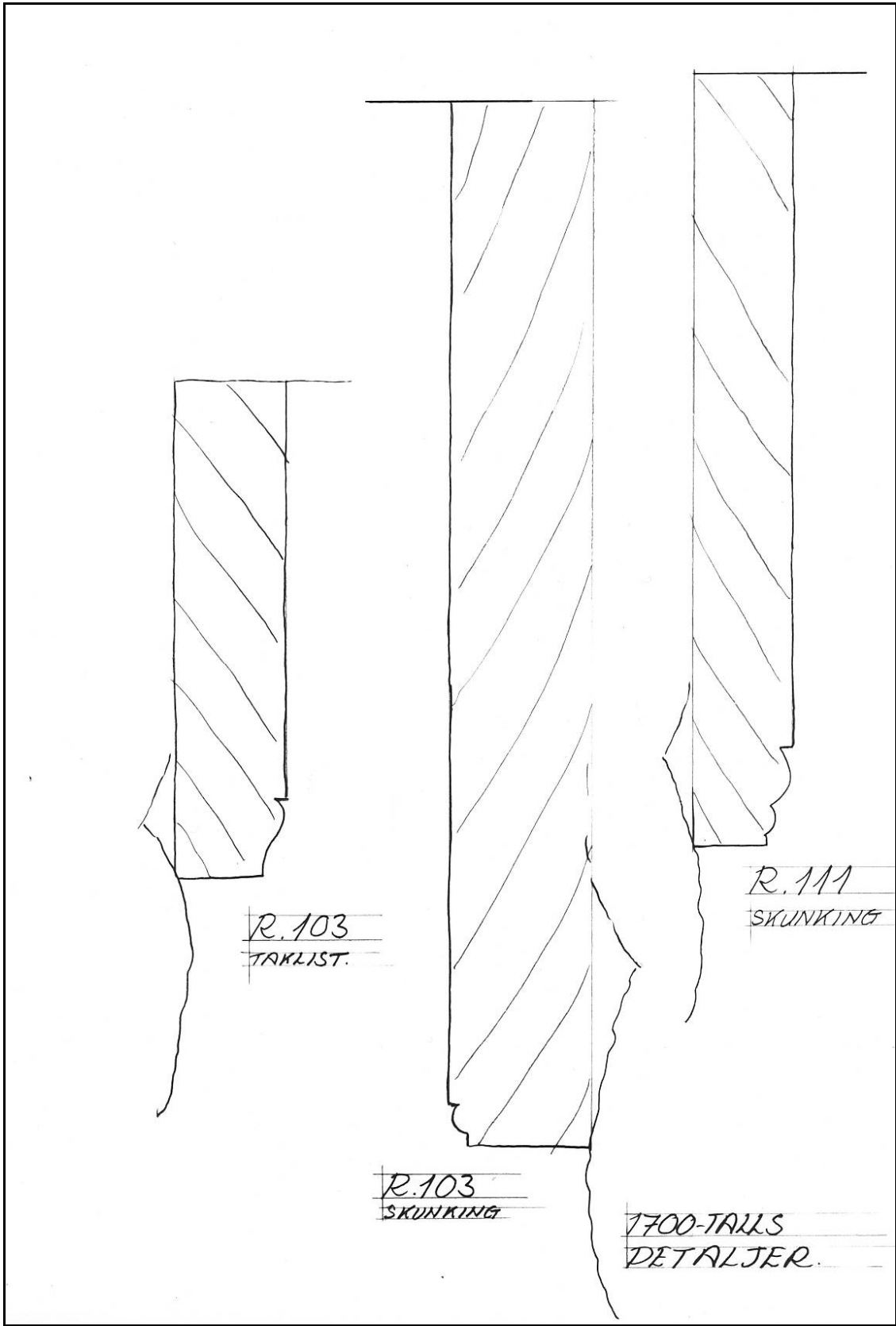
I tillegg er det oppdaget flere feil og unøyaktigheter i tegningene. Før det settes i gang restaureringsarbeid bør det foretas en mer nøyaktig oppmåling som kan ta i betraktning nye oppdagelser som er ventet under en utvidet undersøkelse – se § videre arbeid.

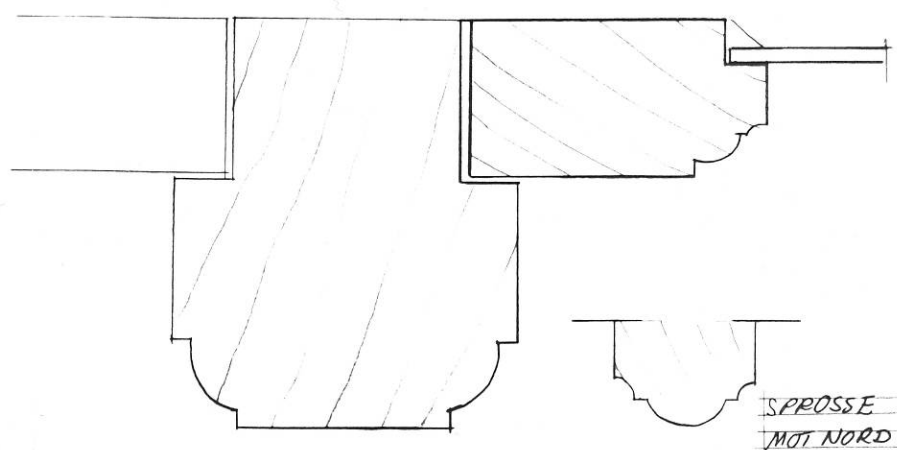
Korrigerte plantegninger 1. og 2.etasje

Tegningene er oppdatert i henhold til dagens situasjon når det gjelder større forandringer som hvor vegger er blitt fjernet – se ”§2 Interiørene”

Detaljer

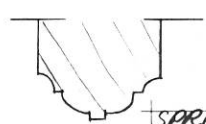
Et utvalg av de mest karakteristiske detaljer fra anleggets to distinkte hovedperioder, 1700-tallets ”rokoko” og 1800-tallets ”empire” er målt opp under undersøkelsen.

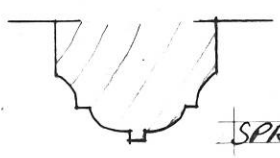
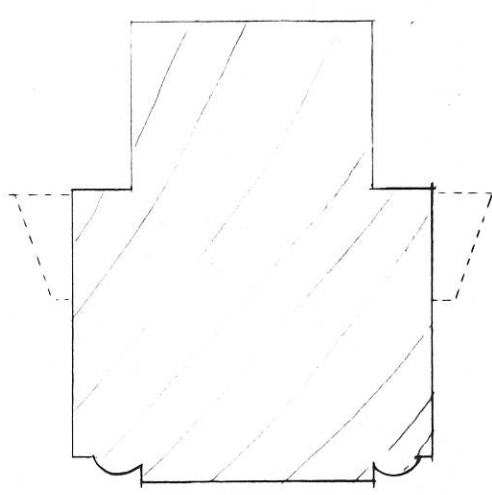

LOFT-VINDUER

SPROSSE
MOT NORD

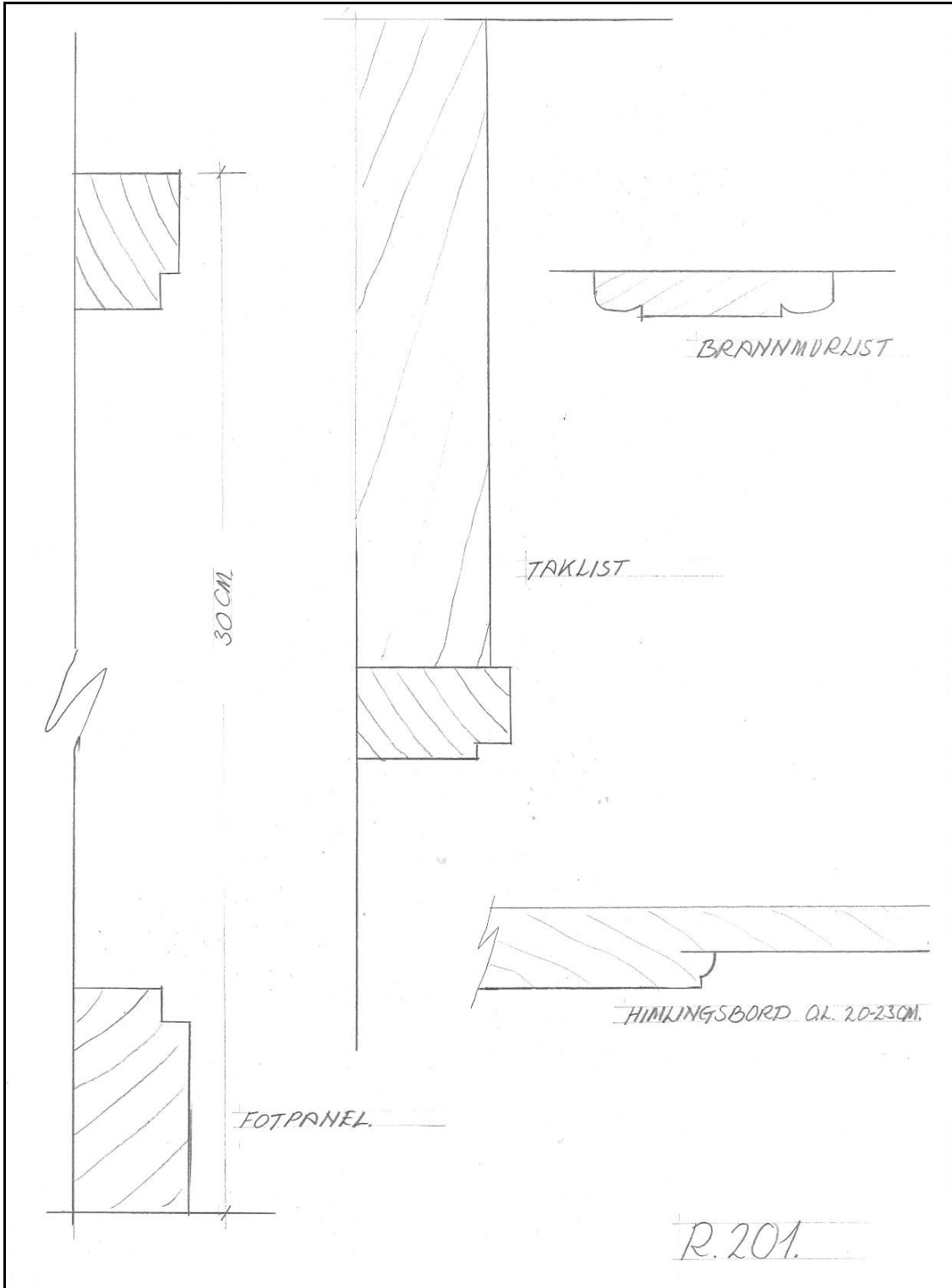
SPROSSE
MOT SØR

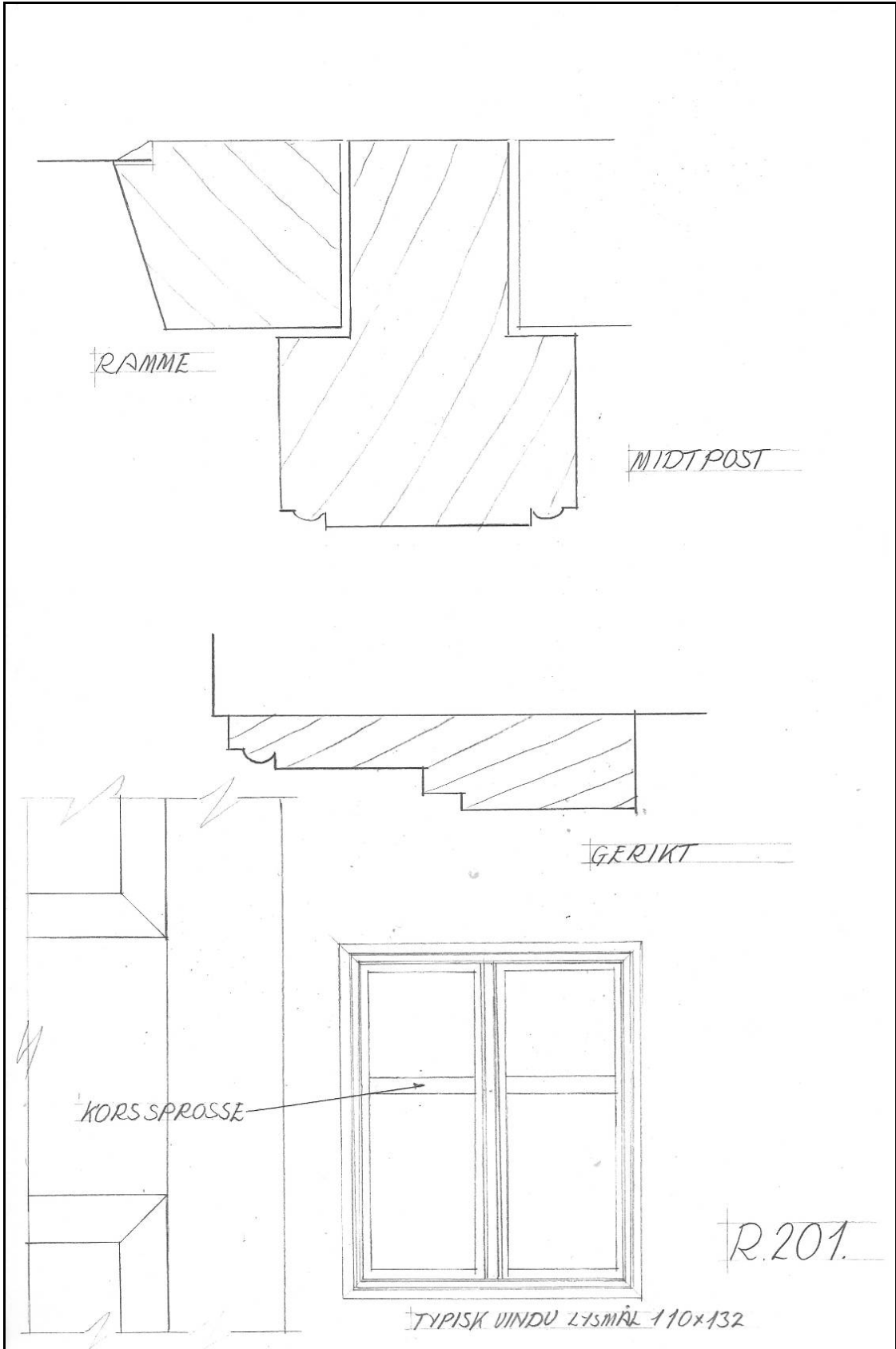

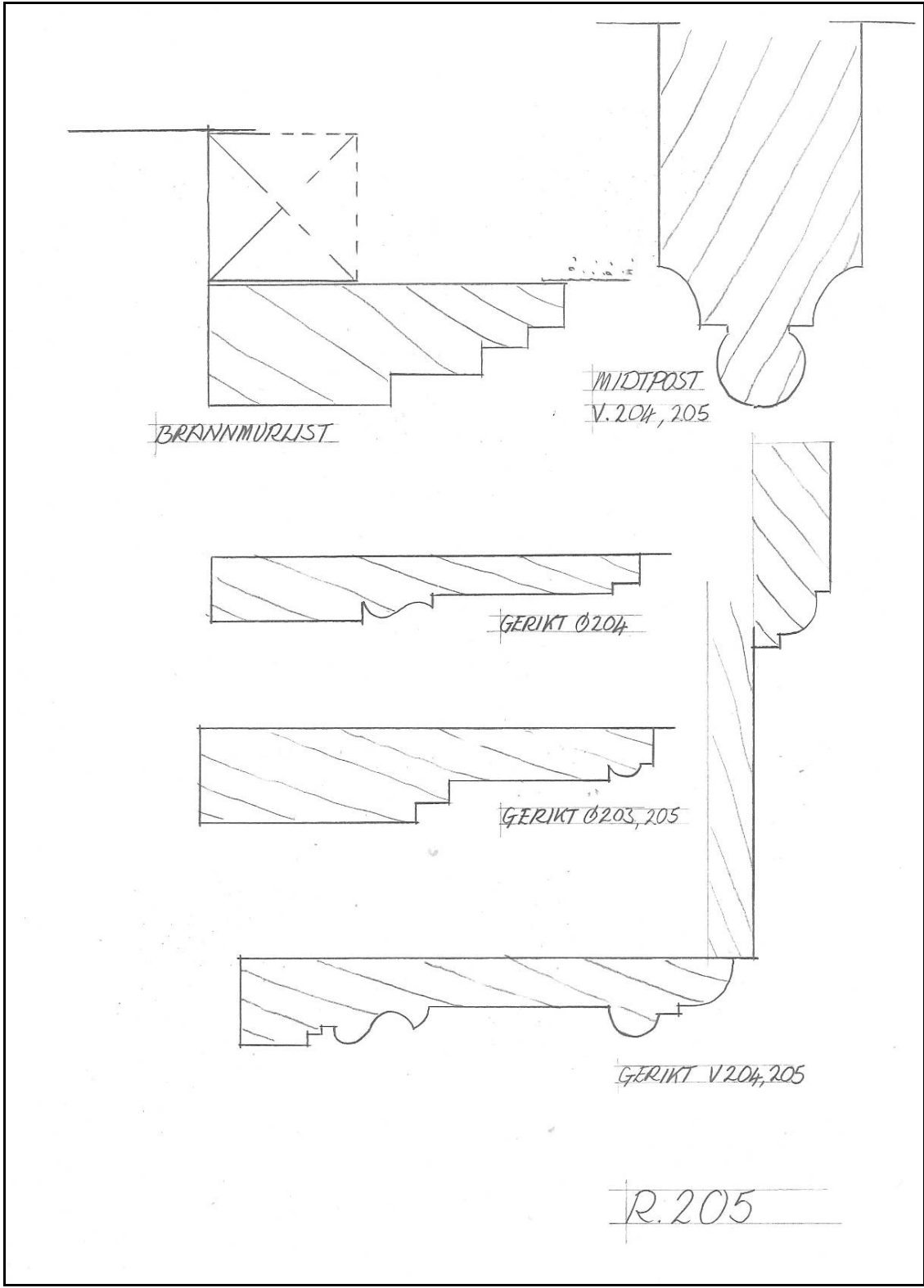
SPROSSE

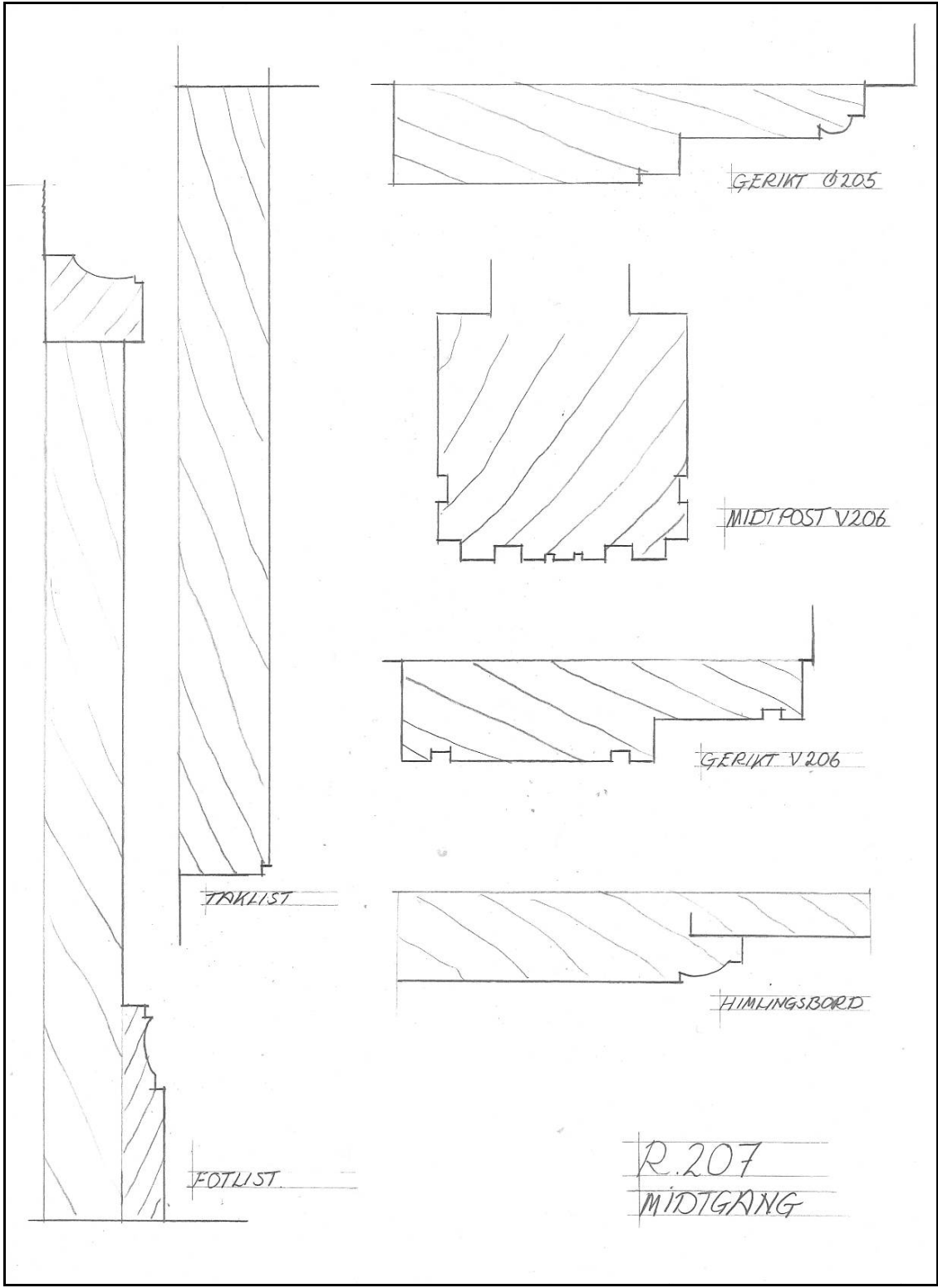
R.103 V.114, 115

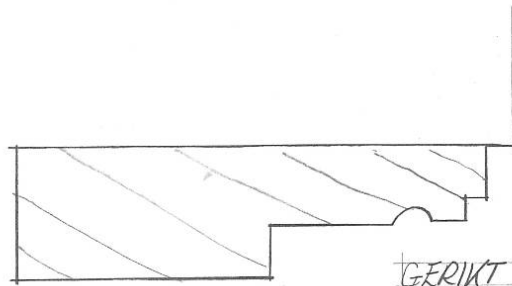
1700-TALLS VINDUER

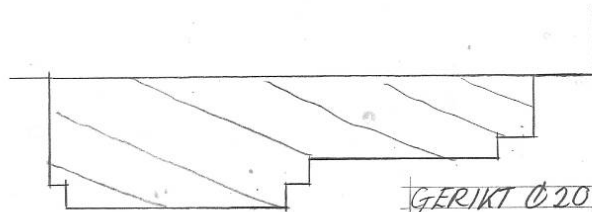

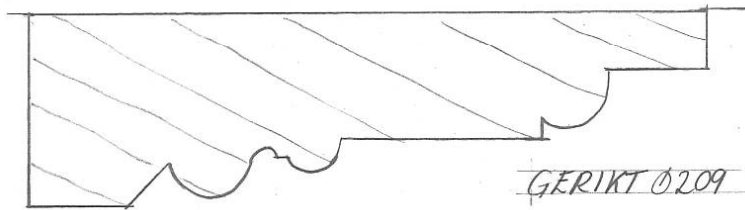

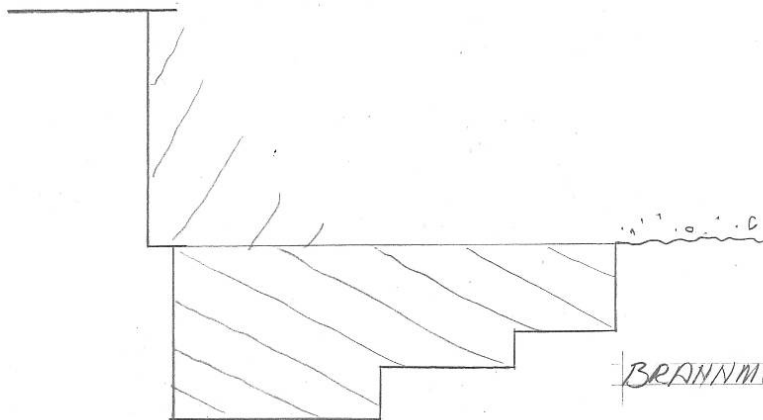
GERIKT V207-210
(MIDTPOST SOM V206)

GERIKT Ø207

GERIKT Ø209

BRANNMURLIST

R. 209

§3

FARGENE

Fargeundersøkelsen som er utført i denne omgang er av et omfang som kun er en indikasjon og bekreftelse av enkelte detaljer som en del av et helhetsbilde. Bare de mest tilgjengelige overflater er undersøkt. Det er ønskelig med en mer omfattende fargeundersøkelse når innetemperaturen i huset tillater det.

Den foreløpige fargeundersøkelsen gir ingen spesielle overraskelser og bekrefter i høy grad resultatene fra andre kilder i resten av den bygningsarkeologiske undersøkelsen. De eldste 1700-talls detaljene viser seg å være malt i typiske ”rokoko” farger mens 1800-talls detaljene er malt i typiske ”empire” farger.

1.etasje.

De tre rom i 1.etasje hvor det over lenger tid har vært synlige malte tømmervegger faller inn i en 1700-talls tradisjon med gammel rosa, lys blå og lys grønn. De første vinduene tilhører disse interiørene, V115 og V116, er opprinnelig malt en lys grå farge.

R101a har vært lys grønn -1010-G50Y

R101b har vært lys gammel rosa -1020-Y80R

R103 har vært lys blå - 1020-B

V115 og V116 har vært lys grå - 2005-G80Y

Salen i 1.etasje – R104 – viser en fargebruk som er typisk for tiden rundt 1800 med en litt sær blanding av subtile farger. Dette rommet er beskrevet i branntaksten av 1816 som ”strukket med lerret og malt, en pyramide jernkakkelovn”.

Veggene er strukket med et lerret malt i olivengrønn nær opp til 4020-G30Y. Brystningen ser ut til å ha vært i en lys oker farge – 2020-Y20R. Foreløpig er det ikke funnet dekorasjoner eller andre nyanser på brystningen.

Den praktfulle brannmuren, som hadde ”en pyramide jernkakkelovn” i 1816 var i første tiden malt i en delikat lysblå farge – 2010-R90B. Heller ikke her er det foreløpig funnet nyanser i den første malingslag, men videre undersøkelser er nødvendig.

I tillegg er det undersøkt litt i R105 Kjøkkenet. Her har veggen vært en rødlig sandfarge den første tiden – 2010-Y50R. Den eldste overlevende og mest sannsynlige originale døren Ø 112 til R109 trapprommet, var opprinnelig malt i en mørk olivengrønn – 5010-G90Y (dørblad). Mens Ø111 inntil R104 var opprinnelig en lysere sandoker farge – 3020-Y20R (karm).

2.etasje.

Tre rom i 2.etasje er foreløpig undersøkt – R201, 204 og 205 – hvor det er funnet tapeter fra tidlig 1800-tallet.

R201 har et tapet i grønne nyanser – se nedenfor. Her har vinduet V201, midtposten, hatt en mellomgrå farge – 4502-Y, mens gerikten ser ut til å ha vært litt lysere – 3502-Y. Taklisten har vært lys grå – 3000. Fotlisten har vært en grønnlig grå farge – 4005-G80Y

med en topplis som er litt lysere – 3005-G80Y. Brannmuren har vært en lys grønn hvit – 1005-G80Y.

R204 var opprinnelig en stor sal sammen med R203, hvor det er funnet den samme empire tapet – se nedenfor. Dette er videre bekreftet ved at brannmuren viser forskjellige malingslag. På brannmuren mot nord er det minst tre lag, den første er rosa – 2020-Y70R – som tilhører det rosa tapetet. Gulvlisten hadde opprinnelig den samme mellom grå farge som er funnet i R201 – 4000. Taklisten ser ut til å ha vært en lys beige – 1005-Y20R og himlingen en rødlig sand farge – 2020-Y30R. Gulvet, både her og i R205 har opprinnelig vært malt en kraftig rød oker – 4040-Y30R.

R205 er den andre salen nevnt i 1816 og hadde den samme tapet som R204 – se nedenfor. Disse to rommene var tydeligvis ment brukt i sammenheng. Gulvet og himlingen har vært som R204, dvs. kraftig oker 4040-Y30R og rødlig sand 2020-Y30R. Brannmuren har vært grå – 4000 og fotlisten en grønnlig beige – 4020-Y10R. Ø212 inn til R206 har vært en grålig beige – 5010-Y10R mens de andre døråpningene, Ø203 og Ø205 har som første farge en beige farge – 3010-Y10R, som er fargelag 2 på Ø212.

§4

TAPETENE

Det kan tenkes at husets eldste ”tapet” er et malt lerretstapet som er den første veggkledningen i R104. Dette er et finmasket lerret eller strie som var strukket over et grovt rupanel på alle veggene mellom gesimsen og brystningspanelet. Den er opprinnelig malt olivengrønn med matt limfarge. Senere overmalt tre ganger i oljefarge; i rosa, sennepsgul og en varm sandfarge.

Det er ikke umulig at veggene var dekorert i den første perioden, men ingen dekorasjoner er funnet på de få små områder som foreløpig er undersøkt. Mye av lerretet er dessverre blitt revet bort, men der er igjen nok til en grundigere undersøkelse senere.

De eldste papirtapetene

Handelshuset i Drøbak er rik på tapeter fra slutten av 1700-tallet og frem til vår tid. Huset har tydeligvis tilhørt borgerskapet med moteriktig god smak fra tidlig 1800-tallet da de fleste av de tidligste tapeter stammer fra. Tapeter på denne tiden var kostbare og importert fra Europa, hovedsakelig fra Frankrike eller England. Kvaliteten på de tidligste tapetene som er funnet er Handelshuset er vanligvis forbeholdt de kondisjonerte i samfunnet på den tiden.

Det eldste papirtapet er i 1. etasje, R108. Ut ifra de få rester som til nå er avdekket, ser det ut til å være fra slutten av 1700-tallet eller tidlig på 1800-tallet.

Fargene, ultramarin, sort, hvit og grått er typiske farger for tapeter fra rokokko og Louis Seize - stilen. Det er funnet rester spredt over to av veggene i R108 og heldigvis finnes det en større rest inntil en skjult vinduskarm på rommets sørvegg mot hagen. Dette partiet har ligget bak gerikten før vinduet ble dekket over og derfor er fargene fremdeles ganske friske og mønsteret sammenhengende.

Tapetet har et diamantmønster av små sorte og hvite ”blomster” og ”tauverk” på en ultramarin bunn. Diamantens midtre har en grå bunn dekket med hvite blomster. Dette er et blokktrykt tapet på et ganske grovt håndlagt papir hvor enkle ark er satt sammen til en rull, dvs. før papir i rull ble maskin fremstilt. Mønsteret er trykt i limfarger.

Det er ikke funnet noen tapetbord under himlingen eller langs gulvet. Det er heller ikke ventet å finne bord til et så tidlig tapet, men kun en del av rommet er avdekket foreløpig og det anbefales at resten av rommet stripes inn til dette laget og undersøkes nærmere.

Tapetrester funnet ved siden av et skjult vindu i R108.

De øvrige rom i 1ste. etasje har hatt synlige, malte tømmervegger i denne første perioden.

Derimot har 2. etasje hatt tapeter i seks av sine elleve rom, men av en litt senere dato enn de i første. Tre unike tapeter, komplett med border, fra begynnelsen av 1800-tallet er funnet. Alle tre er mest sannsynligvis franske og av meget høy kvalitet.

Mest komplett er R205 hvor det er avdekket et tapet med samtidige øvre og nedre tapetborder.

Grunntapetet er et litt uvanlig mønster. Flaten er dekket med symmetriske kvadrater som skal illudere fliser. Fargesettingen er i delikate nyanser av rosa og med en svak hvit ”marmorering” i midten av kvadratene.

R205 Tapet.

På samme vegg og samtidig med ovennevnte tapet er det funnet tapetboder både langs taklisten og langs gulvlisten.

Sammensetningen er sjelden i Norge og meget spesiell. Tapetene er mest sannsynlig av fransk opphav og viser en kvalitet og rikdom av ypperste klasse. Håndverksmessig er disse superbe.

R205 Øvre bord.

R205 Nedre bord.

I R209 er det avdekket enda en overraskelse, tapetborder langs både tak –og gulvlist. Så langt er ingen grunntapetrest funnet. Disse tapetbordene er sannsynligvis også importert fra Frankrike og av lignende kvalitet og sjeldenhet som eksempel fra R205.

R209 Øvre bord.

Borden er symmetrisk, draperi-inspirert motiv festet med ”nagler” under en linje med stiliserte ”blomster”.

Fargene er nyanser av grått, sort og hvitt med øyenfallende oransje i ”naglene” og ”blomstene”.

Den nedre borden langs fotlisten er det foreløpig bare funnet små rester av, men fargesettingen er den samme som på den øvre borden.

Forhåpentligvis blir det mulig å avdekke flere rester ved nærmere undersøkelse. Det anbefales at tapetet som dekket disse funnene om nødvendig blir fjernet etter dokumentasjon fra resten av rommet i håp å finne flere rester av bordene og kanskje også grunntapetet.

R209 Nedre bord.

Det er oppsiktsvekkende at det samme tapetet som er funnet i R205 er også funnet i nabo rommene R204 og R203. Det er mye som tyder på at R203 og R204 opprinnelig har vært ett stort rom. Tapetfunn underbygger denne påstanden.

R201 og R202 har også hatt samme tapet, men forskjellige i karakter fra de øvrige rommene. Disse mindre rommene har mest sannsynlig vært sovekammers i den første tiden. Tapetfunnene er iallfall mindre storslagne, mer feminine med blomsterranker i nyanser av grønt.

Her er det foreløpig avdekket små rester av et grunntapet og en ganske dyp bord som tyder på girlandre med grønne blomster og blader. Videre undersøkelse er ønskelig i håp om å finne flere sammenhengende rester.

R201 Tapet – fragment av grunntapetet.

R202 Tapet – fragmenter av bord tilhørende samme tapet som i R201.

Annen generasjon tapeter er bra representert. Her er restene større. Disse tapetene er fra første halvdel av 19.århundre. De er gjennomgående i hele huset og sannsynligvis representerer de et generasjons- eller eieskifte.

R209

R205

R108

Over tapetene fra midten av 1800-tallet finnes flere lag tapeter. Prøver er tatt fra de relevante rom og oppbevart, men er ikke pr. dags dato separert. Det er vanlig at antall tapetlag med færre år imellom finnes nærmere moderne tid fordi moten skiftet forttere og det var enklere tilgang på tapeter, også her i Norge..

§5. SKRIFTLIGE KILDER, ELDRE KART og ANLEGGETS UTVIKLING

Skriftlige kilder fra forskjellige arkiv er et vesentlig bidrag til enhver bygningsarkeologisk undersøkelse. Opplysninger fra bl.a. branntakster vil ofte underbygge og bekrefte funn på feltet. De kan også avkrefte og ødelegge mange teorier om en bygnings historie. Fortidens dokumenter og nedtegnelse var bestilte verk og i utgangspunktet åpent for tolkning i utøverens øye. Skriftlige kilder kan aldri garantere nøyaktige beskrivelser etter fakta. Menneskelig forglemmelse og sløvheter var like vanlig før som nå og det må fremvises forsiktighet ved tolkning i forbindelse med en bygningsarkeologisk undersøkelse.

Odd Halvorsen hos Statsarkivet har funnet frem til flere skriftlige kilder angående Handelshuset og konkluderer med at muligheten for at det sto et større hus på tomten allerede før 1750 er ganske stor.

I 1752 solgte Ole Andersen en gård på Husviks eng til Kristian Jørgensen Treider, daværende ektemann til hun som senere ble Jacob Fuglesangs enke (knf. a) nedenfor. Kristian Jørgensen Treider døde allerede i 1761. Halvorsen antyder at denne gården kan ha vært Handelshuset. Beskrivelsen om hvor huset sto er upresis – ”.....beliggende udi Drøbach paa Huusvig Engs grund i mellom Madame Sahlig Strøms iboende gaard paa den ene og peder Borches paa anden siide.” I skjøtet fra salget fortelles det kun at gården hadde to jernkakkellovner, en innmurt bryggepanne av jern samt et fastmontert skap i dagligstuen ved veggen. Pris – 320 riksdaler. Ingen mål er oppgitt, med det kan være en stuebygning i to etasjer. Det er fristende å tro at dette huset er identisk med den eldste delen av Handelshuset, dvs. Bygg A.

a)

Den eldste pålitelige skriftlige kilden er fra 1802 for et eiendom tilhørende skipskaptein Fuglesang. Det nevnes en bolig (beboelse) som er 14 x 13 alen, dvs. 8,80 x 8,20m. i to etasjer. Dette er mest sannsynlig den nordligste bygningskroppen som er den eneste laftekassen med tilsvarende mål. Kilden forteller ingenting om når bygningen ble satt opp, men den er sikkert ikke nybygd og er derfor sannsynligvis fra siste del av 1700-tallet. Foreløpig er det ukjent hvor trappen til 2.etasje kunne ha vært, også tatt i betraktning at ingen sval med utvendig trapp er nevnt.

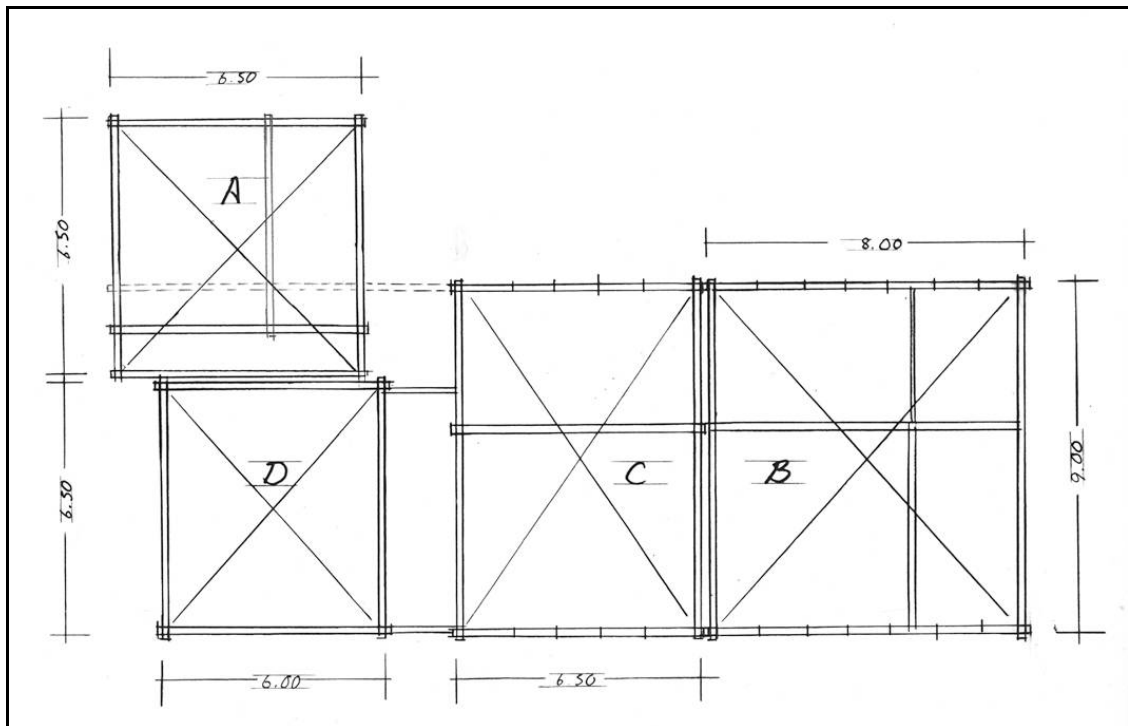
I tillegg nevnes ytterlige to bebodde hus, sidebygninger, av omtrent samme størrelse og begge i to etasjer (se nedenfor). Det bemerkes at den eldste delen av Handelshuset, Bygg A, måler ca. 6,50 x 6,50m pluss sval og Bygg D måler 6,00 x 6,50.

Bygningsopplysninger fra jordavgiften 1802 for matrikelnummer 92 i Drøbak, eier skipskaptein Fuglesang

(Kilde: Riksarkivet, Rentekammeret, Jordavgift 1802, oppmålingsprotokoll 12 Oppmåling foretatt i Drøbak 27.4 – 5.5. 1803)

Benyttelse	Etasjer	Lengde	Bredde
Beboelse	2	14 (8,80)	13 (8,20)
Beboelse, sidebygning	2	10 (6,30)	9,5 (6,00)
Beboelse, sidebygning	2	10.5 (6,60)	10.25 (6,50)
Vedskjul	1	12 (7,50)	5 (3,15)
Fjøs, svinehus og vannhus	1	11 (6,90)	7 (4,40)
Material- og matbod	2	12 (7,50)	11 (6,90)

Taksert til 560 rdl. Målt i alen (1 alen = 0,6275 m f.eks. (8,20 = ca. meter))

ILLUSTRASJONSPLAN – som viser anleggets fire bygningskropper.

b)

Neste skriftlige kilde er fra desember 1805 da enken til Jacob Fuglesang solgte gården til sin nære slektning Johan Eitzen, mannen til hennes barnebarn. For første gang er antall rom og deres bruk nevnt.

Det som er interessant er at det nevnes seks rom i 1.etasje og tre rom i 2.etasje. Antallet i 1.etasje kan passe bra med de to tømmerkassene som er slått sammen. Det er vanskelig å akseptere kun tre rom i 2.etasje. At det engang har vært to saler i 2.etasje er påvist i undersøkelsen, det er vanskeligere å forklare kun et rom i tillegg til disse.

Begge etasjene har ti vinduer hvor 2.etasje er en rute mindre i høyden. Vinduene det er snakk om er smårutete vinduer lik de eldste i det nåværende anleggets 1.etasje og på loftet. Antall vinduer kan passe bra med undersøkelsen, men hvor var inngangen fra gaten og trapp til 2.etasje?

Branntakst avholdt 19.12.1805 innlemmelsestakst, avdøde Jacob Fuglesangs gård i Drøbak.

1. Stuebygning i to etasjer, tømmer.
 - a. I nederste etasje en dagligstue, enorststue, en krambod, en alkove og 2 kjøkken. I disse værelser 10 fag vinduer 4 ruter høye hvitt glass og 2 toetasjes jernkakkellovner.
 - b. I annen etasje 2 saler med 2 toetasjes jernkakkellovner og et pikekammer med en toetasjes jernkakkellovn. I disse værelser 10 fag vinduer 3 ruter høye engelsk fasong.
 - c. Under bygningen en bjelkekjeller. Bygningen kledd og malt på alle sider. Takst 1000 rdl.
2. En bygning av tømmer belagt med tegl, bestående av et bryggehus, en rullebod, stall til 2 hester, fjøs til 2 kreaturer. Takst 120 rdl.
3. Et bindingsverks vedskjul belagt med tegl. Takst 30 rdl.
4. Plankeverk rundt eiendommen. Takst 50 rdl.

Samlet takst 1200 rdl.

c)

Kilde c) er fra 1812 og er en betegnelse over antall rom med ildsted. Det var seks rom med ovn. Nevnt er hvert rom i høyde, lengde, bredde og kubikkalen! Målene hjelper til å identifisere enkelte rom som f.eks. sal, men alen målene er veldig runde tall og det mistenkes at det mangler noen ovner i opptellingen.

Bygningsopplysninger fra ildstedskatten 1812 for matrikelnummer 92 i Drøbak, eier Joh. Eitzen

(Kilde: Riksarkivet, Rentekammeret, byregnskaper 55)

Værelser/avlukker	Største høyde	Største lengde	Største bredde	kubikkalen
Stue	3,5	8,5 (5,35)	7,5 (4,70)	223
Kammer	4,0	5,0 (3,15)	4,0 (2,50)	80
Stue	4,0	8,5 (5,35)	7,0 (4,40)	238
Kjøkken	3,0	9,5 (6,00)	7,5 (4,70)	214
Kammer	3,0	7,0 (4,40)	6,0 (3,80)	126
Sal	3,5	9,5 (6,00)	7,5 (4,70)	249

Gjelder rom med ildsted. Målt i alen. Tilnærmet metermål er vist sånn (5.35)

d)

I oktober 1816 ble det foretatt en meget omfattende og detaljert taksering av daværende hus etter det "... var undergaaet betydelige Forbedringer" for kjøpmann Johan Eitzen, som hadde overtatt gården litt over ti år tidligere.

Dette må ha vært en ganske omfattende oppussing av interiørene, med kostbare materialer, som har økt verdien av eiendommen betraktelig i og med at eieren bekostet en ny taksering. For første gang nevnes utstyr og overflatebehandling i enkelte av rommene, for eksempel, "...en storstue trukket med lerret og malt, en pyramide jernkakkellovn." og "En sal med skorstein trukket med papir."

Av særlig interesse er benevnelsen av "En gang med dobbelt port med vindu over," i 1.etasje, og videre i 2.etasje "En gang med et halvt fag vindu og en trapp fra nederste gang." Dette er den eneste gang en trapp er nevnt og da i en gang som antageligvis var utenfor bygningskroppen i en innkledd svalgang. Av dette er ingenting funnet i undersøkelsen.

Også av interesse, og for så vidt uforklarlig, er to uthusbygninger som skal være nylig oppført. Dette kan bety enten bety at den eldste delen, Bygg A, av nåværende anlegg ikke er så gammel som undersøkelsen tilsier, eller den ikke var under samme eier og tilhørte naboeiendommen.

Branntakst 25.10.1816 for Frogn gnr/bnr 86/87, tidligere Drøbak matrikelnummer 92.

Rekvirent eieren kjøpmann Eitzen, ønsket ny takst fordi gården etter forrige takst i 1805 var udergaaet betydelige Forbedringer.

1. Hovedbygning oppført av laft, tegllagt, kledd og malt, i to etasjer.
 - a. I nederste etasje: En storstue med 4 fag engelske vinduer 4 ruter høye, trukket med lerret og malt, en pyramide jernkakkellovn. En dagligstue med 4 fag engelske vinduer 4 ruter høye og en treetasjes jernkakkellovn, trukket med strie og malt. Et sengekammer med ett fag engelske vinduer 4 ruter høye og en toetasjes jernkakkellovn, trukket med papir. En krambod med 2 fag engelske vinduer 4 ruter høye og behørig krambodinnredning. Et kjøkken med bakeovn, skorstein og innmurt bryggepanne samt 2 fag engelske vinduer 4 ruter høye. En gang med dobbelt port med vindu over, i den ene enden av gangen et innkledd fatebur med et halvt fag engelske vinduer.
 - b. I øverste etasje: En sal med skorstein, 4 fag engelske vinduer 3 ruter høye og en toetasjes jernkakkellovn, trukket med papir. En sal over dagligstuen med 4 fag engelske vinduer 3 ruter høye og en treetasjes jernkakkellovn, trukket med papir. Et pikekammer med 2 fag vinduer 3 ruter høye engelsk fasong, en toetasjes jernkakkellovn, malt. Et loft over kramboden med 1 fag engelske vinduer 3 ruter høyt. En gang med et halvt fag vinduer og en trapp fra nederste gang.
Over denne bygning lofter, under 2 bjelkekjellere Takst 1300 spd.
2. En uthusbygning bestående av en brennevinsbod, stall til 2 hester, fjøs til 3 kyr, ovenover en drengestue med ett fag vinduer, førlofter samt et lokum. Denne bygning er ganske nyere og belagt med takstein. Takst 300 spd.
3. En bygning, likeledes ny, kledd og belagt med teglsten, 2 etasjer. Nederste etasje 2 pakkboder, øverste etasje kornloft, foran bygningen en gang over og under. Takst 200 spd.
4. En bygning oppført av bindingsverk og belagt med teglstein, inneholdet vognremisse og materialloft. Bygningen ny. Takst 60 spd.

5. En bygning oppført av bindingsverk og nylig oppført belagt med teglstein, inneholdt en saltbod, en rullebod og et svinehus, over materialloft, bygningen malt, takst 80 spd.
6. Et vedskur oppført av bindingsverk, belagt med teglstein, ganske nytt. Takst 40 spd.
7. Til gården to ganger, nytt stakittverk, takst 20 spd.

(Statsarkivet i Oslo, Follo sorenskriveri, Ekstrarettsprotokoll 2:106b-107b)

e)

Det er foreløpig ikke funnet skriftlige kilder mellom 1816 og 1844. Mellom disse årene må det ha vært noen forandringer. Det er ikke vist når tømmerkjernen mot hagen i det sørøstre hjørnet kom på plass. Tapetfunn i 2.etasje antyder en dato lenge før 1844 og i 1.etasje er det funnet rester av en tapet som kan være så gammel som fra 1700-tallet. Videre undersøkelse vil forhåpentligvis kaste mer lys over dette.

I taksten fra 1844 er det første gang at antall rom er nevnt med 11 værelser i hver av etasjene. Dette er samme antall rom som det finnes i dag og det er temmelig sikkert at ingen store forandringer har skjedd siden den gang, dvs. for 150 år siden. Også målene 22,35 m lang, 8,80 bred i nordre enden og 12,30 m bred i søndre enden stemmer godt overens med anlegget i dag. Antall vinduer kan stemme og det finnes kjeller under nordre enden av anlegget og under den eldste tømmerkjernen i det sørvestre hjørnet. Med "...bryggehus med skorstein..." kan menes denne eldste delen, Bygg A, som har fått overført bruk fra det tidligere kjøkkenet nevnt i 1816.

Alminnelig takst 31.1.1844 for Frogn gnr/bnr 86/87, tidligere Drøbak matrikkelnummer 92

1. Våningshus i 2 etasjer, tømmerbygning med bord- og tegltak. 351/2 alen lang, i øst 14 alen dyp, i vest 191/2 alen dyp, 11 værelser, kleskammer, spiskammer, 2 kjøkken og bryggehus med skorstein, bakeovn og innmurt kobberbryggepanne, 38 fag vinduer, 10 kakkelovner og under huset 2 kjellere. Takst 2065 spd. *
2. Et vedskur av bindingsverk på nordre side av gården, 9 alen lang, 8 alen dyp, med bord og steintak. Takst 50 spd.
3. En tømmerbygning med bord- og steintak, 21 alen lang, 61/2 alen dyp. Til stall og boder. Takst 180 spd.
4. En tømmerbygning med bord – og steintak på østre side av sistenevnte bygning, 161/2 alen lang, 81/2 alen dyp, til fjøs. Takst 100 spd.
5. Et vedskur av bindingsverk på nordvestre kant av stallen, 16 alen lang 8 alen dyp, med bord- og steintak. Takst 30 spd.
6. En pakkbod av tømmer med bord- og steintak, 2 etasjer, 12 alen lang 11 alen dyp. Takst 100 spd.
7. En bod av bindingsverk på vestre kant av gården, med bord og steintak, 13 alen lang, 5 alen dyp. Takst 35 spd.

8. En vognremisse med bord- og steintak, 17 alen lang 12 alen dyp. Takst 200 spd.

9. Plankeverket, 2 tømrede brønner og 2 porter. Takst 40 spd.

Samlet takst 2800 spd.

(Statsarkivet i Oslo, Branntakstprotokoll 1 for Drøbak)

* $35\frac{1}{2}$ alen lang = 22,35m 14 alen dyp = 8,80m $19\frac{1}{2}$ alen dyp = 12,30m

KART

Foreløpige er det kun funnet to kart over området fra før 1900. Det finnes sikkert flere og videre undersøkelser er nødvendig på dette området.

Det eldste kartet er fra 1842 – ”Drøbaks Hospitals Tomter og Grunde” - hvor tomten til Handelshuset er betegnet som 93. Kartet viser kun tomtegrensene og der hvor Handelshuset ligger virker det som om den delen mot Torget er en egen tomt. Dette er vanskelig å bekrefte da kartet er veldig skissemessig i dette området og uten målestokk.

ANLEGGETS UTVIKLING

Handelshuset i Drøbak er et anlegg bygd sammen av flere bygningskropper. Dette tyder på en utbygging av eiendommen i minst tre, kanskje fire faser fra så tidlig som begynnelsen av 1700-tallet og frem til i dag.

Tolkning av branntakster og andre historiske dokumenter er, som antydnet innledningsvis, ofte et minefelt og må brukes med forsiktighet. Alt for ofte er bevis, eller manglende bevis i feltet, i ulage med skriftlige kilder. Det er sjeldent at full bekreftelse er oppnådd. Dette er også tilfellet med Handelshuset.

Undersøkelsen har ikke gitt et klart svar på alle stadier i utviklingen, men en oppsummering av detaljene kan antyde en kronologi i utbyggingen.

De forskjellige bygningskropper er lett å lese ut i fra fasadene hvor det er veldig tydelig at her er det snakk om flere enheter. Det som ikke er så opplagt er i hvilke rekkefølge disse bygningselementene ble oppført.

Også i planen er det for så vidt lett å se fire distinkte bygningskropper (Disse er merket A B C og D i illustrasjonsplanskisse – se over).

Undersøkelsen tyder på sannsynligheten for at Bygg A kan være en eldre ”akershusisk stue” fra tidlig 1700-tallet, senere ombygd til uthus, muligens stall/fjøs med drengestue over. Bygg B er eldre enn Bygg C, men begge er opprinnelig fra midten til slutten av 1700-tallet. Bygg D har sannsynligvis kommet noe senere, men det er meget usikkert når.

Det er funnet detaljer – profiler og annet– fra 1700-tallet i alle deler av anlegget. Alle disse befinner seg i 1.etasje bortsett fra V213 i Bygg A. Det er usikkert om vinduet er opprinnelige ved denne plasseringen, men det kan også være tilflyttet. Branntaksten fra 1805 nevner vinduer i 1.etasje som er fire ruter i høyden, som V213 samt V114 og V115, og vinduer i 2.etasje med tre ruter i høyden, alle fire på loftet og V109. Det er ikke usannsynlig at det er disse vinduene som nevnes. Dessverre er nesten alle dørbord og de fleste dørkarmer fjernet fra huset.

Tre dører som er igjen er Ø112 og Ø116 og dør i trappen til loftet. Den første, Ø112, er en praktfull 1700-talls rokokko dør mellom R106 kjøkkenet og R109 trapperommet. Den ser ut til å være på sin opprinnelige plass.

Branntaksten fra 1816 nevner en gang og en innkledd fatebur eller matbod. Ø112 har mest sannsynligvis vært i nærheten eller forbindelse med dette rommet. Trappen til 2.etasje må også ha gått fra denne nevnte gangen samt en dør inn til storstuen R104. Nøyaktig plassering av denne gangen er usikker, men det er fristende å spekulere i at den var på sørenden på den daværende bygningen, (Bygd opp av B og C). Fateburet kan ha vært den innkledd svalgangen til Bygg A, R110 – det finnes en tidligere åpning skjult bak hjørneskapet i R109.

Den andre, (Ø117), er en tidlig, muligens 1700-talls, labankdør med gangjern. Nåværende plassering, kloss opp i et hjørne, kan tyde på omplassering fra et annet sted, kanskje i den blokkerte åpningen (Ø118).

Hele 2.etasje er preget av detaljer som hører til første delen av 1800-tallet. Igjen, bortsett fra Bygg A som er sterkt ombygd, men er sannsynligvis eldre. Uten videre kunne dette antyde at hele 2.etasje er innredet omtrent samtidig og på samme tid ble Bygg A integrert ved å bygge over en allerede eksisterende to-etasjers bygning. Om denne ombyggingen gjaldt hele konstruksjonen eller kun innredning av en eksisterende 2.etasje er ikke mulig å si med sikkerhet.

Uansett er det vanskelig med en nærmere forklaring til når Bygg D, mot sør og inntil en sannsynligvis allerede eksisterende Bygg A, ble bygd og integrert med resten av anlegget. Tapetrester i R108 virker eldre enn tapetene ellers i huset, mens tapetfunnet i R209 er fra omkring samtidig som tapetet i R205. Det er mulig at Bygg D ble integrert i anlegget en gang mellom 1816 og 1844 da det ser ut til at anlegget hadde en form tilsvarende dagens situasjon.

Ethvert forsøk på å konstatere anleggets utvikling i nærmere detalj er åpen for spekulasjon og derfor ikke mulig på det nåværende tidspunkt.

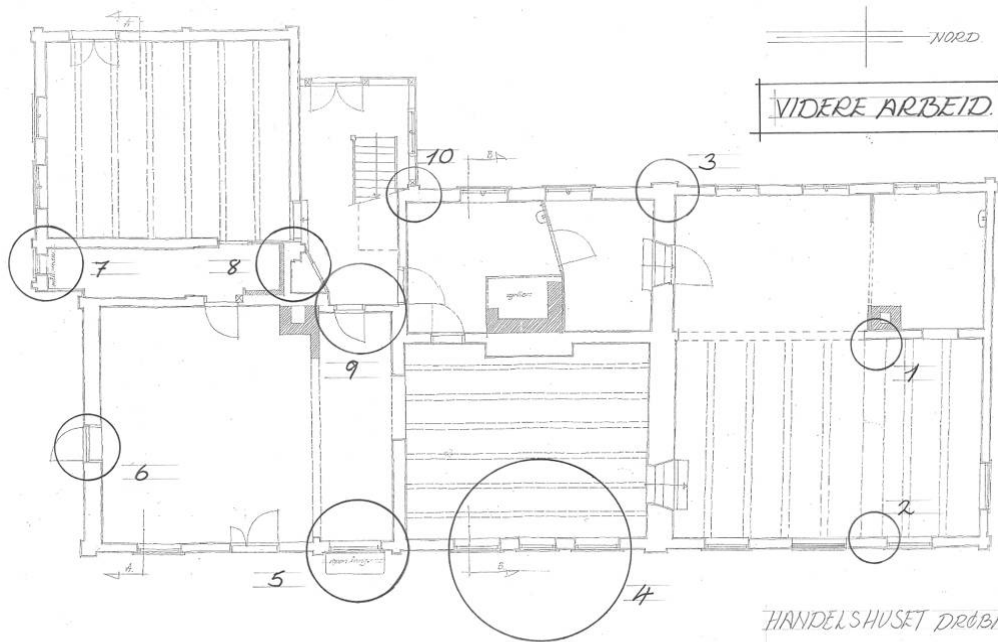
§7

VIDERE ARBEID

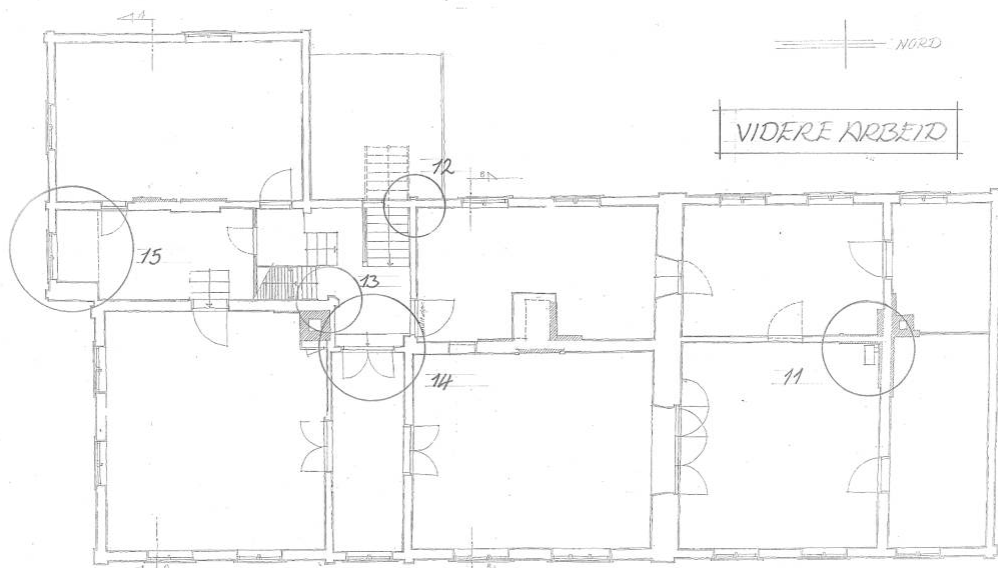
Som i alle bygningsarkeologiske undersøkelser er det også på Handelshuset foreløpig oppstått kanskje flere spørsmål enn svar. Veldig mye kan leses fra anlegget som det står i dag, men fordi det ikke har vært aktuelt å rive på steder som kunne avklare flere av disse spørsmålene er det desto viktigere å følge med under rehabiliteringen. En dialog eller avtale med eierne om oppfølging under arbeidet er ønskelig for å fylle noe av hullene i kunnskapen om anlegget.

Tegningene under viser områder hvor det kan være aktuelt å finne opplysninger som kunne belyser anleggets oppbygging og utvikling på en mer tilfredsstillende og utfyllende måte enn er mulig på det nåværende tidspunkt.

- 1+2 Bak pilaster og den brede bjelken i taket mellom R101A og R101B for å bekrefte om det har vært en tverrvegg og hvilken form den hadde. Også på fasadeveggen kunne det være mulig å se avkuttete laftehoder eller ikke.
3. Overgangen mellom de to nordligste bygningskropper – for å sjekke en eventuell påbygging av 2.etasje.
4. Butikkvinduene foran R104 erstatter tidligere vinduer til den staselige stuen bak. En nærmere ”fysisk” undersøkelse kunne forteller om plassering og antall vinduer som er blitt erstattet.
5. Den tidligere hovedinngangen i midtgangen bør undersøkes nærmere for å konstatere formen på døren og om laften er gjennomgående. Veggen på andre enden av midtgangen mellom R107 og R109 er av utmurt bindingsverk. Det ville vært interessant å kunne vite om R107 og R108 har kommet på et senere tidspunkt enn R104, 105 og 106.
6. Dør til hagen Ø104 har erstattet et vindu – vindusåpningen sjekkes i forhold til det skjulte vinduet i samme veggen.
- 7.
8. Begge kortvegger til R110 bør undersøkes for å bekrefte eller avkreftte teorien om det har vært en sval foran R111.
9. Veggen og laftehoder i overgangen mellom R107 og R109.
10. Laftehoder mot trappens tilbygg i begge etasjer.
11. Brannmuren mellom R203 og R204.
12. Overgangen til ”Påbygget”.
13. Laftehoder og overgangen til ”Påbygget”
14. Se pkt. 9 over.
15. Se pkt. 7 over.

HANDELSHUSET DRØBAK.
PLAN 1. ETASJE.

HANDELSHUSET DRØBAK.
PLAN 2. ETASJE.

§8
VEDLEGG
Fotodokumentasjon.